

laiškai bičiuliams

2013 pavasaris-vasara

**Popiežius
jėzuitas**

Švęsti tikėjimą

**Kaip daryti
Dievo darbus**

Išmanioji klasė

JÉZUITAI

IHS

Regėjimas La Stortoje. Šv. Vitalio bazilikos Romoje durų medžio raižinys.
T. Liongino Virbalo, SJ, nuotr.

Vienas pirmųjų Ignaco bičiulių ir antrasis generalinis Jėzaus Draugijos vyresnysis Laynezas apie La Stortos regėjimą rašė:

„Kai mes keliavome iš Sienos į Romą, mūsų Tėvas pasakė [...], kad jam atrodo, jog Dievas jam įspaudė į širdį šiuos žodžius: 'Romoje būsiu jums palankus.' Mūsų Tėvas nežinojo, ką jie reiškia, ir todėl tarė: 'Aš nežinau, kas atsitiks su mumis. Gal Romoje būsime nukryžiuoti.' Kitą kartą jis kalbėjo, kad jam atrodė, jog mato Kristų su kryžiumi ant pečių ir amžinąjį Tėvą šalia jo, kuris sakė: 'Noriu, kad paimtum šitą savo tarnu.' Jėzus jį priėmė ir tarė: 'Noriu, kad tu mums tarnautum.' Kadangi dėl to jis tapo labai pamaldus šiam švenčiausiam vardui, norėjo, kad bendrija vadintųsi „Jėzaus Draugija“ (MI FN II, 133).

***Imk ir priimk, Viešpatie, visą mano laisvę, atmintį,
protą ir valią, visa, ką turiu ir valdau.
Tu, Viešpatie, man tai davei, Tau visa grąžinu.
Visa yra Tavo – tvarkyk pagal savo valią.
Duok man tik savo meilę ir malonę,
nes to man užtenka.***

Šv. Ignacas Lojola

Viršelyje – Jėzaus Draugijos generalinis vyresnysis t. Adolfo Nikolás susitinka su popiežiumi Pranciškumi

Turinys

T. Gintaras Vitkus, SJ	
Neatsakyti klausimai.....	2
Popiežius Pranciškus ir Jėzaus Draugija.....	5
Kaip atsirado žodis <i>jėzuitas</i>	7
T. Hedwig Lewis, SJ	
Ignaciškosios iniciatyvos pasauliečiams.....	8
Dr. Liudas Jovaiša	
Stanislovas Varševickis ir Vilniaus jėzuitų kolegija.....	10
Pokalbis t. Eitvydu Merkiu, SJ	
Apie liturgiją, kaip tikėjimo šventimą.....	14
T. Mindaugas Malinauskas, SJ	
Konkretus tikėjimas.....	19
T. Antanas Saulaitis, SJ	
Tikėjimas praktiškai.....	21
T. William A. Barry, SJ	
Draugai Dieve.....	24
Pokalbis su br. Virgilijumi Sauliumi, SJ	
Apie terciatą, bakalaureatą ir būsimą pensiją.....	27
T. Godehard Brüntrup, SJ	
Išmintis – gyvenimo ugdytoja.....	32
Nuolatinis diakonatas: kas tai?.....	34
Violeta Micevičiūtė	
Kaip daryti Dievo darbus.....	37
Jūratė Grabytė	
Išmanioji klasė.....	39
Kauniečiai – debatų pasaulio čempionai.....	41
Prof. Leopoldas Digrys	
Koncertai bažnyčiose.....	42
Iš visur.....	44
Nusišypsokime.....	48

T. Gintaras Vitkus, SJ

Neatsakyti klausimai

Neįprasta 2013-ųjų gavėnia ilgam įsireš į mūsų atmintį. Visų pirma – netikėtas, stebinantis, drąsus, vidinę laisvę ir brandą atskleidžiantis Šventojo Tėvo Benedikto XVI atsistatydinimas. Jis sujaudino, dar labiau sustiprino pagarbą, meilę ir dėkingumą šiam didelei atsakomybę už Bažnyčios laivą jaučiančiam žmogui. Jo įsipareigojimas toliau tarnauti Bažnyčiai ir kvietimas melstis... Kaip ir dauguma tikinčiųjų, mūsų provincijos jėzuitai atsiliepė į šį kvietimą.

Tai, kas vyko toliau, sunkiai telpa galvoje. Netikėtai greitas balto dūmo pasirodymas virš Siksto koplyčios, tas beveik valandą trukęs laukimas, Šv. Petro bazilikos balkone pasirodęs kardinolas diakonas, pranešęs, kad „turime popiežių Pranciškų“. Ir tas Pranciškaus „labas vakaras“, ir tas nuolankus prašymas maldos, kuri padėtų jam tinkamai palaiminti Dievo tautą. Ir tylą... Išraiškina, stebinanti savo galia. Ar tokią nuščiuvusių minią kada nors matė Šv. Petro aikštė, ar tokioje prasmingoje tyloje kada nors priešais televizorių ekranus susitelkė tiek milijonų žmonių, turėdami aiškią užduotį, misiją: melstis už visą Bažnyčią ir jos popiežių?.. Šventoji Dvasia pleveno virš vandenu...

Kauno jėzuitų namų bibliotekoje prie televizoriaus susirinkusiems posėdžius ir maldos grupelių susirinkimus nutraukusiems Kauno jėzuitams grindys po kojomis susvyravo išgirdus, kad popiežiumi išrinktas Argentinos kardinolas, Jėzaus Draugijos narys Bergoglio – pirmasis popiežius jėzuitas. Ar gerai išgirdome? Jėzuitas?!

O jau tada – sveikinimai ir sveikinimaisi, SMS, skambučiai... Neslėpsiu, džiūgavau, jaučiau dėkingumą Apvaizdai, bet kartu jau skverbėsi mintis: o ką visa tai reiškia, kokie bus to padariniai? Kokią įtaką tai darys pasauliui, Bažnyčiai, Jėzaus Draugijai, Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincijai, man pačiam? Šimtai klausimų, aiškiai įvardytų ar tik nuspėjamų, į kuriuos tenka ieškoti racionalių atsakymų...

Ar jėzuitas gali tapti popiežiumi? Juk netrukus sukaks 5 šimtmečiai, kaip egzistuoja ordinas, o nė vienas nebuvo išrinktas. Kodėl tik dabar? Kaip žinia, paprastai jėzuitai atsako postų Bažnyčios hierarchijoje, jiems net uždrausta jų siekti! Tai kaip čia atsitinka, kad kai kurie, nepaisant visko, „prasimuša“? Ar gali būti teisingi mano ausis pasiekę gandai, kad egzistavo nerašytas susitarimas, jog jėzuitai nebus

skiriami kardinolais, nebent jiems jau būtų per 80 ir jie nei galėtų rinkti popiežiaus, nei būti juo išrinkti... Tai kaip čia atsitiko? Pasikeitė principai? Šamokslas?!

Baigę savo formalųjį ugdymą ir duodami galutinius įžadus, laikydamiesi šv. Ignaco nuorodų, jėzuitai duoda ketvirtąjį įžadą paklusti popiežiui, taip pat pasižada nesiekti įtakingų postų Bažnyčioje. Pastarąjį pažadą įvykdyti keblumų kyla tuomet, kai pats popiežius aiškiai pareiškia savo valią įsakymu.

Ar popiežiumi tapęs ordino narys nebus priklausomas nuo Jėzaus Draugijos generalinio vyresniojo? Ar jo klusnumo įžadas tebegalioja? Kas kam tarnaus? Ar galime jaustis saugūs? Ar Bažnyčioje neįsivyras jėzuitų interesai?

Savo viešame pareiškime ordino generolas A. Nicolás Šventajam Tėvui užtikrino, kad visi jėzuitai lydi jį meldamiesi ir dėkodami, kad šiuo sudėtingu Bažnyčiai metu didžiadvasiškai ėmėsi atsakomybės jai vadovauti. T. generolas priminė, kad ordiną sieja ypatingas meilės ir tarnystės ryšys su Šventuoju Sostu. Atsakomajame laiške popiežius Pranciškus pripažino, kad jam svarbu jausti jėzuitų artumą ir palaikymą, ypač maldoje, ir kad jis meldžia visiems Draugijos nariams bei jėzuitų bendradarbiams, jog būtų ištikimi Ignaco charizmai ir toliau su atsidavimu tarnautų Bažnyčiai.

Tačiau nepaisant šio artumo ir noro bendradarbiauti, tenka priminti, kad bet kuris vienuolis, priimdamas vyskupo šventimus, nors pagal Bažnyčios Kanonų teisės §705 ir lieka ordino nariu, yra atleidžiamas nuo duoto klusnumo įžado vyresniesiems bei neturto įžado laikymosi... Vyras, priimtas į Jėzaus Draugiją, jei tik jis iš jos oficialiai neatleidžiamas ar pats neišeina, tampa jėzuitu visiems laikams. Štai kodėl ant kiekvieno jėzuito kapo rašomos trys datos: *natus* – gimimo diena, *ingressus* – priėmimo į naujokyną data, *obiit* – mirties

data. Dauguma jėzuitų savo oficialaus pasirengimo pabaigoje kviečiami duoti ne tik tris įprastinius – neturto, skaistumo ir klusnumo – įžadus, bet ir specialųjį ketvirtą – ypatingo klusnumo Šventajam Tėvui įžadą, susijusį su išpareigojimu misijoms. Kartu jie pasižada netrokšti ir nesiekti jokių aukštų pareigų ar postų nei Draugijoje, nei Visuotinėje Bažnyčioje. Tokios tvarkos norėjo šv. Ignacas, stengdamasis pasipriešinti tuo metu tarp dvasininkų paplitusiam pražūtingam karjerizmui. Tačiau kartais Vatikanas kviečia jėzuitą priimti sakramentiniais šventimais teikiamą vyskupo ar arkivyskupo tarnystę. Dažniausiai tai atsitinka ypatingais atvejais, kai trūksta pašaukimų ar jėzuitas pasižymi išskirtiniais gebėjimais. Jis gali ir nepriimti Vatikano kvietimo, nes kiekvienas asmuo turi teisę apsispręsti laisvai. Priėmęs kvietimą tarnauti Visuotinei Bažnyčiai tapdamas vyskupu, jėzuitas sulauko (suspenduoja) savo dviejų įžadų laikymąsi. Taigi popiežius Pranciškus išlieka jėzuitu iki savo gyvenimo pabaigos, tačiau jam negalioja klusnumo įžadas: ordino vadovai jam negali duoti nurodymų, o būdamas Romos vyskupas jis laisvai gali disponuoti jam priklausančiu bažnytinio turto.

Pranciškus... Ar tai ir Pranciškus Ksaveras? Kodėl ne Ignacas? Pranciškus Asyžietis? Kokios čia jungtys? Tokio visų mylimo šventojo vardu nedrįso pasivadinti nė vienas išrinktasis popiežius...

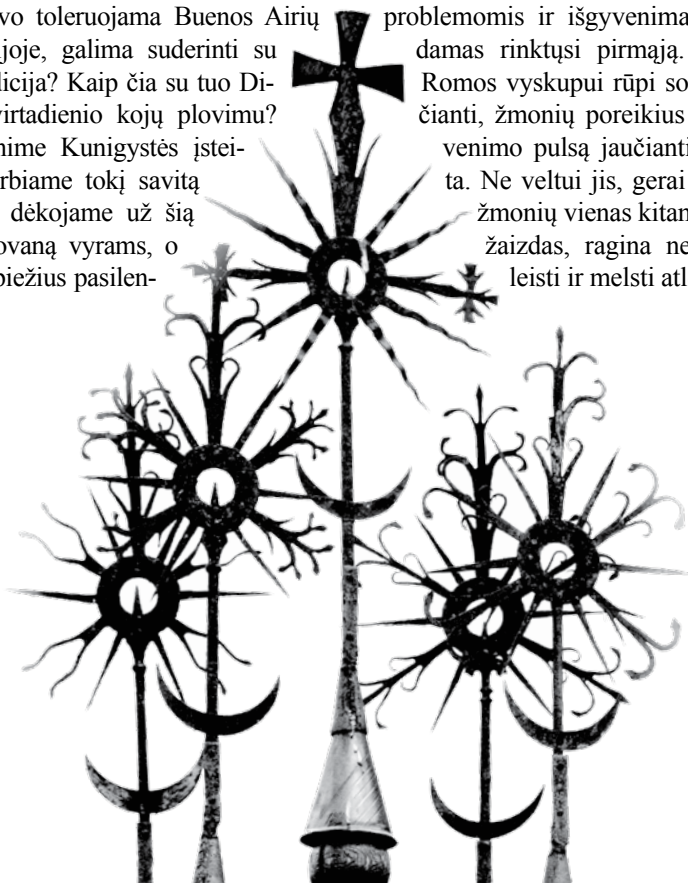
Patiko vieno jėzuito komentaras, kuriam jis primena, kad Ignacas nuo pat savo atsivertimo patyrė ypatingą šv. Pranciškaus Asyžiečio globą, sekė juo, norėdamas tarnauti Dievui ir jam padaryti didelių dalykų. Jis sekė Pranciškaus neturtu, elgetaudamas ir prašydamas išmaldos savo pragyvenimui bei studijoms, ir norėjo, kad tol, kol tai duos vaisių, taip elgtųsi visi jėzuitai, būdami elgetaujantys pamokslininkai. Be Ksavero, dar 12 jėzuitų, turėjusių šv. Pranciškaus vardą, tapo šventaisiais ar palaimintaisiais.

Taigi dabar popiežius jėzuitas, pasivadindamas Pranciškumi, atsidėjo į kvėpėjui, atnaujina dvasinę Draugijos ir Mažesniųjų brolių giminybę ir įsipareigoja tam tikrai Pranciškaus prisiimtai misijai – atkurti, atnaujinti Bažnyčią ir dar labiau suartinti ją su vargšais. Šv. Juozapo iškilmėje Šventasis Tėvas pabrėžė kiekvieno krikščionio pareigą būti globėju: „Apsaugokime Kristų savo gyvenime, kad galėtume globoti ir apsaugoti kitus žmones (ypač vaikus, senelius, skurstančius), apsaugokime šeimas ir saugokime kūrinių, aplinką, viso pasaulio grožį.“

Vėliau kilo ir kitų klausimų, pvz., dėl naujojo popiežiaus paprastumo buityje ir santykiuose, dėl gyvenimo Šv. Mortos namuose, o ne popiežiškuosiuose apartamentuose, dėl iškilmingosios liturgijos. Ar ji nesuprastės, ar nebus nuskurdinta? Ar tai, kas buvo toleruojama Buenos Airių arkivyskupijoje, galima suderinti su Romos tradicija? Kaip čia su tuo Didžiojo ketvirtadienio kojų plovimu? Tą dieną minime Kunigystės įsteigimą, pagerbiame tokį savitą pašaukimą, dėkojame už šią ypatingą dovaną vyrams, o čia pats popiežius pasilen-

kia ne prie kunigiškųjų, bet prie nusikaltėlių kojų. Vėjais gali nueiti kai kurių vyskupų numatytos sankcijos kunigams, kurie parapijose kitaip interpretuoja su šiuo papročiu susijusias apeigas, plaudami kojas ar rankas ne vien vyrams, bet ir moterims. Kai kurie cinikai jau kanda popiežiui: jei šiandien jis plauna kojas nusikaltėliams, moterims ir musulmonams, gal ryt plaus gėjams, o dar vėliau – šuniukams ir katytėms, giedodamas Saulės giesmę, jei jau yra nuoseklus Pranciškaus Asyžiečio sekėjas? Kur bus ribos?..

Įdomu, kad prieš prasidedant konklavai, duodamas interviu laikraščiui „La Stampa“, kardinolas Bergoglio yra pareiškęs: jei reikėtų rinktis, už kokią Bažnyčią pasisakyti – ar už tokią, kuri išeina į gatvę ir patiria (kokią nors) avariją, ar už tokią, kuri sutelkia dėmesį ties savo vidinėmis problemomis ir išgyvenimais, nedvejodamas rinktųsi pirmąją. Taigi šiam Romos vyskupui rūpi solidari, atjaučianti, žmonių poreikius žinanti, gyvenimo pulsą jaučianti Dievo tauta. Ne veltui jis, gerai pažindamas žmonių vienas kitam padaromas žaizdas, ragina nepavargti atleisti ir melsti atleidimo.

T. V. Šimkūno nuotr.

Jėzaus Draugijos generalinio vyresniojo t. Adolfo Nicolo, SJ, 2013 m. kovo 14 d. pareiškimas

Jėzaus Draugijos vardu dėkoju Dievui už naujojo popiežiaus, kardinolo Jorge Mario Bergoglio, SJ, išrinkimą, atveriantį Bažnyčiai vilties kupiną kelią.

Mes, visi jėzuitai, palydime savo brolių maldomis ir reiškiamo jam dėkingumą už jo didžiadvasiškumą, šiuo lemtingu metu prisiimant atsakomybę vadovauti Bažnyčiai. Pranciškaus vardas, kuriuo nuo šiol jis bus vadinamas, primena mums apie Šventojo Tėvo evangelinę artumo vargšams dvasią, jo susitapatinimą su paprastais žmonėmis ir išpareigojimą atnaujinti Bažnyčią. Nuo pačios pirmos pasirodymo Dievo tautai akimirkos jis akivaizdžiai liudija savo paprastumą, nuolankumą, savo sielovadinę patirtį ir dvasinę gelmę.

„Mūsų Draugijai būdinga tai, kad ji yra religinė, apaštalinė, kunigų bendrija, [...] ypatingu meilės ir tarnystės ryšiu susieta su Romos popiežiumi“ (Papildomos normos Nr. 2, 2).

Todėl mes džiaugiamės kartu su visa Bažnyčia ir drauge trokštame atnaujinti mūsų pasiryžimą būti pasiųstiems darbuotis Viešpaties vynuogyne, laikydamiesi specialiojo klusnumo įžado, kuris ypatingu būdu mus vienija su Šventuoju Tėvu (35-osios generalinės kongregacijos I dekretas, 17).

*T. Adolfo Nicolás, SJ,
Jėzaus Draugijos generalinis vyresnysis*

Popiežiaus Pranciškaus laiškas jėzuitų generaliniam vyresniajam

*Brangusis tėve Nikolai,
nepaprastai džiaugiuosi gavęs nuoširdų jūsų ir visos Jėzaus Draugijos laišką mano išrinkimo į Šventojo Petro Sostą proga, kuriuo išsakėte savo maldą už mane bei mano apaštalinę tarnystę ir išreiškėte visišką savo atsidavimą toliau besąlygiškai tarnaujant Bažnyčiai ir Kristaus Vietininkui, kaip yra nurodęs šv. Ignacas Lojola.*

Širdingai dėkoju jums už šį atsidavimą, rodantį pagarbą ir artumą. Savo ruožtu su džiaugsmu į jį atsiliepiu prašydamas Viešpaties apšviesti ir lydėti visus jėzuitus, kad būdami ištikimi gautajai charizmai ir sekdami mūsų mylimojo Ordino šventaisiais, savo sielovados darbu, o ypač liudydami gyvenimą, visiškai atiduotą Bažnyčiai, Kristaus Sužadėtinės, tarnystei, be atvangos stengdamiesi dėl Dievo garbės ir sielų gerovės, jie būtų evangelinis raugas pasaulyje.

Nuoširdžiai prašau, kad visi jėzuitai melstųsi už mane, patikėdami mane meilingajam Mergelės Marijos, mūsų dangaus Motinos, užtarimui. Ta pačia proga su ypatinga meile kaip gausių dangaus malonių ženklą jiems bei visiems, kurie bendradarbiauja su Jėzaus Draugija, naudojasi jos gerais darbais bei gyvena jos dvasingumu, siunčiu apaštališkąjį palaimimą.

Pranciškus, Vatikane 2013 m. kovo 16 d.

Tėvo generolo atsiliepimas po vizito pas Šventąjį Tėvą 2013 m. kovo 17 d.

Popiežiui Pranciškui asmeniškai pakvietus, 17.30 atvykau į Šventosios Mortos namus, kur gyveno konklavoje dalyvavę kardinolai. Jis laukė prie durų ir pasitiko mane apkabindamas, kaip įprasta tarp jėzuitų. Jam pageidaujant buvo padaryta keletas nuotraukų. Man atsiprašinėjant dėl to, kad nepaisau protokolo, popiežius primygtinai prašė, kad su juo elgčiausi kaip su bet koku kitu jėzuitu, sakydamas „tu“ ir nesirūpinčiau dėl titulų „Šventenybė“ ar „Šventasis Tėvas“.

Suvokdamas, kad naujose pareigose jam reikės patarimo, įžvalgų, personalo ir t. t., pasiūliau visus mūsų išteklius. Jis išreiškė dėkingumą. Priimdamas mano kvietimą apsilankyti kurijoje pietų, atsakė, jog iš tiesų tuo džiaugtųsi.

Jausdami gilų sutarimą, aptarėme keletą klausimų. Esu įsitikinęs, kad mes dariniai dirbsime drauge tarnaudami Bažnyčiai Evangelijos vardan. Kalbant apie praeitį, dabartį ir ateitį, atmosfera buvo rami, kupina humoro ir tarpusavio supratimo. Išvykau būdamas visiškai tikras, kad ateityje mūsų bendradarbiavimas Viešpaties vynuogyne bus vertingas.

Popiežius padėjo man apsilankyti apsiaustą ir palydėjo iki durų, kur pelniau dvigubą ten budėjusių šveicarų sargybinių pasveikinimą. Paskui – vėl jėzuitiškas apsikabinimas, kaip puikus būdas sutikti bičiulį ar su juo atsiseikinti.

Kaip atsirado žodis *jėzuitas*

Dažnai manoma, kad žodis *jėzuitas* neigiamą prasmę įgavo įsteigus Jėzaus Draugiją. Net ir išsilavinę žmonės teigia, kad šios reikšmės ištakų reikia ieškoti ginčų tarp jėzuitų ir jensenistų epochoje arba vėliau, Voltero laikais. Nieko panašaus.

Nuo viduramžių šis terminas vartojamas apgavikui, veidmainiui pavadinti. Išieties taškas glūdi moralinės teologijos išvedžiojimuose, pagal kuriuos žmogus žemėje turi tapti geru Kristaus mokiniu (*bonus christianus*), kad būsimajame gyvenime būtų priimtas paties Jėzaus, kuris išrinktąjį padarys antruoju Jėzumi, t. y. jėzuitu.

Tačiau žodis *jėzuitas* galėjo įgauti ir kitokią, pajuokiančią prasmę – „netikras Jėzus“, ir būti taikomas tariamai pamaldžiam žmogui. Toks prasmės pasikeitimas plėtojantis kalbai yra normalus dalykas. Tais laikais, kai dėl dažnai priimamos šv. Komunijos atsirado išpažinties praktika, kunigams buvo parengtas tam tikras praktinis vadovas, pavadintas *Confessionale*. Jame išvardyti pagrindiniai nusikaltimai, kuriais penitentas galėjo save apkaltinti. Viename tokiaame vadovėlyje randame charakteringą sakinį: *confiteor me pharizeum, iesuitam, hypocritam fuisse* (prisipažįstu, kad buvau fariziejus, jėzuitas, veidmainis). Tad žodis *jėzuitas* neigiama prasme vartotas dar gerokai prieš Ignaco Lojolos gimimą.

Ši prasmė iš praeities prikelta pirmiausia Vokietijoje, kur protestantai dėl pavadinimo *Societas Iesu* (Jėzaus Draugija), šv. Ignaco draugams mėgo primesti jėzuitų (*iesuitae*) vardą. Ir Prancūzijoje tuo metu jie vadinti šiuo vardu, tiesa, nesiekiant įžeisti. Patys Draugijos nariai, bent jau pradžioje, iš nuolankumo jo atsisakė. Vėliau, kai paprotys taip vadinti ordino narius prigijo, pasigirdo kaltinimų, kad jie savo vienuolijoms pavadinimui „nusavino“ Išganytojo vardą. Jėzuitai gynėsi aiškindami, kad kiti vienuolynai, pvz., jezuitai (lenk. *jezuaci*), nebuvo už ką nors panašaus smerkiami, dėl to ir jie niekuo nenusipelną priekaištų. Netrukus pavadinimas tapo visuotinai vartojamas ir taip išplito, kad Tridento susirinkimo posėdžiuose dalyvavę Draugijos nariai jau oficialiai vadinti jėzuitais. Pvz., t. Laynezas 1562 m. vadinamas *generalis iesuitarum* (jėzuitų generolas).

Vis dėlto pašaipei šio žodžio prasmė neišnyko iki pat šių dienų ir net įtraukiama į parankinius žodynus. Pvz., „Tarptautinių žodžių žodyne“ (Vilnius, 1985) skaitome: jėzuitas – 1. jėzuitų ordino narys; 2. veidmainys, klastingas ir dviveidis žmogus.

Parengta pagal: A. Guillermon.
*Les jesuites. Spiritualité et activités;
jalons d'une histoire*

KRIKŠČIONIŠKOJO GYVENIMO BENDRUOMENEI – 450 METŲ

T. Hedwig Lewis, SJ

Ignaciškosios iniciatyvos pasauliečiams – brolijos ir sodalicijos

Viduramžiais Bažnyčioje atsirado brolijos, kurios paplito ir veikė visoje Europoje. Pagrindinis jų tikslas buvo narių tarpusavio pagalba. XVI a. pradžioje ypač Venecijoje ir Romoje naujosios brolijos dėmesį nukreipė į labdarinę veiklą vargstantiems, ne brolijų nariams.

Jėzuitų dalyvavimas. Pirmą kartą su draugais atvykęs į Romą, Ignacas rado gausias ir gerai įsitvirtinusias brolijas. Dėl dvasinės naudos, pvz., brolijų nariams suteiktų atleidų, 1541 m. Ignacas įstojo į dvi brolijas: Švč. Sakramento ir Šventosios Dvasios, tačiau nėra žinių, kad jose būtų aktyviai reiškęsis. Pirmieji jėzuitai stodavo į brolijas, tačiau Ignaco pavyzdžiu neidavo vadovaujančių pareigų, baimindamiesi, kad nebūtų suvaržyta jų laisvė misijoms (Konstitucijos, 651). Jie bendradarbiavo su esamomis brolijomis, padėdami jas reformuoti ir steigdami naujas. Skatindami brolijų narius gilinti religinį gyvenimą, pirmieji jėzuitai rėmėsi Dvasinių pratybų patirtimi ir ją skleidė.

Pirmąją jėzuitų broliją 1539–1540 m. Parmoje įsteigė tėvas Petras Faberis. Jos nariai – ir kunigai, ir pasauliečiai, įsipareigojo dvasinėms lavyboms bei labdarai, pasižadėjo skleisti krikščioniškąjį mokymą ir padėti mirties bausme nuteistiems nusikal-

tėliams. Ši brolija pasivadino *Compania di Gesù*. Netrukus kai kurie jos nariai įstojo į Jėzaus Draugiją.

Pats Ignacas 1540 m. įsteigė broliją Romoje, kurią sudarė dvylika pamaldžių vyrų. Tėvams jėzuitams pamokslaujant Kelio Mergelės Marijos koplyčioje, jie rinkdavo aukas neturtingiesiems. Ignacas taip pat įsteigė tris specifines brolijas, kurių nariai, be dvasinių praktikų, nustatyta tvarka dirbdavo Šv. Mortos namuose, įsteigtuose buvusioms prostitutėms, ir Šv. Kotrynos *della Rosa* namuose, skirtuose prostitučių dukroms, taip pat katechumenų namuose, kurių gyventojai daugiausia buvo žydai ir musulmonai, norintys atsiversti į katalikybę.

Pirmoji Marijos sodalicija. 1551 m. šv. Ignaco įkurta Romos kolegija priimdavo jėzuitus scholastikus (studentus) ir kitus studentus iš visos Europos. 1562 m. ką tik iššventintas kunigu dvidešimt septynerių belgas jėzuitas Jeanas Leunis'as (1535–1584) buvo paskirtas mokyti jaunesniųjų klasių studentus gramatikos. Iš viso turėjo apie 250 studentų. Norėdamas studentams ne jėzuitams įdiegti „krikščionio vertuselgesio įpročius“ (Konstitucijos, 395), 1563 m. t. Leunis'as subūrė apie 70 studentų, susidomėjusių dvasiniu skaitymu ir malda,

grupę. Iš pradžių ji buvo panaši į jau veikiančias brolijas.

Po metų grupė įgavo savitų bruožų ir pasivadino Marijos sodalicija. Vaikiniai atsidavė Mergelės Marijos globai ir pasižadėjo kas dieną dalyvauti Mišiose, kas savaitę atlikti išpažintį, kas mėnesį priimti Komuniją, kas dieną pusvalandį skirti meditacijai ir patarnauti vargšams. Ši grupė tapo visų vėlesnių Marijos sodalicijų pirmtake ir pavyzdžiu. Skirtingai nuo kitų brolijų, sodalicijos nariai neturėjo uniformos, veikė privačiai, buvo ne taip glaudžiai susiję vienas su kitu ir turėjo didesnę saviraiškos laisvę.

1564 m. liepos 14 dienos laiške iš Romos, skirtame visai Draugijai, aprašoma naujosios institucijos prigimtis ir sandara, priduriant, kad net jeigu prefektu išrenkamas kuris nors iš „vyresnių ir išmintingesnių“ vaikinių, „jai vadovauja tėvas jėzuitas“. Tai buvo tam tikras pokytis pirmųjų jėzuitų nuostatoje tokių struktūrų atžvilgiu.

Plėtra. Marijos sodalicija tapo tokia populiari, kad ir kitų klasių studentai siekė tapti jos nariais. 1569 m. sodalicija buvo padalyta į dvi grupes pagal amžių. Netrukus įvyko ir trečiasis padalijimas. Vėliau steigiant sodalicijas buvo lygiuojamasi į pirmąją grupelę kaip į *Prima Primaria* (pačią pirmąją [iš trijų pirmųjų]). Jėzuitai entuziastingai parėmė šią iniciatyvą ir sodalicijos, ypač skatinamos buvusių Romos kolegijos studentų, greitai išplito Draugijos mokyklose visoje Europoje. Galiausiai Marijos sodalicijos tapo neatsiejama neseniai atsiradusios jėzuitų ugdymo sistemos dalimi.

1578 m. Draugijos generalinis vyresnysis t. Claudio Aquaviva sodalicijoms

išleido „Bendrąsias taisykles“, kurios galiojo beveik tris šimtmečius ir tapo kertiniu akmeniu sparčiai Marijos sodalicijų (kongregacijų) plėtrai visame pasaulyje.

1584 m. popiežius Grigalius XIII bule *Omnipotentis Dei* patvirtino *Prima Primaria* sodaliciją kaip visų Marijos sodalicijų vyriausiąją. Nors juridškai sodalicijos buvo pavaldžios Jėzaus Draugijos generaliniam vyresniajam, šiai pirmajai Bažnyčioje susibūrusiai pasauliečių asociacijai buvo suteikta savivaldos teisė. 1587 m. popiežius Sikstas V buleje *Superna Dispositione* jėzuitų generolui davė teisę visame pasaulyje steigti krikščionių pasauliečių sodalicijas, kurios, kaip seseriškos, būtų susietos (afilijuotos) su *Prima Primaria* ir galėtų naudotis tomis pačiomis privilegijomis bei atlygiais. Netrukus tiesiogiai su *Prima Primaria* susietų Marijos sodalicijų pradėjo rasti tūkstančiai. Šios pasauliečių grupės nemažai prisidėjo atnaujinant Bažnyčią po Tridento susirinkimo (1545–1563). Sodalicijų nariais yra buvę ir keletas popiežių bei nemažai kanonizuotų šventųjų.

1954 m. įsteigta pasaulinė Marijos sodalicijų (Marijos kongregacijų) federacija. 1967 m. spalį šios federacijos IV pasaulinėje asamblėjoje buvo priimti Bendrieji principai, kuriuos patvirtino 140 delegatų iš 38 šalių. Tai ženklino sodalicijų atkūrimą. Joms buvo suteiktas naujas pavadinimas – Krikščioniškojo gyvenimo bendruomenės.

Indijos jėzuitų žurnalas JIVAN,
2012 m. spalio

Iš anglų kalbos išvertė
t. Vidmantas Šimkūnas, SJ

Dr. Liudas Jovaiša

Stanislovas Varševickis ir Vilniaus jėzuitų kolegija

XVI a. antrojoje pusėje Abiejų Tautų Respublikoje kuriantis pirmosioms jėzuitų bendruomenėms bene ryškiausias figūros buvo trys iš Lenkijos kilę tėvai – Petras Skarga, Jokūbas Vujekas ir Stanislovas Varševickis. Visi jie vienas po kito vadovavo ir Vilniaus jėzuitų kolegijai. Svarbiausią darbą kuriant ir įtvirtinant pirmąją Lietuvoje jėzuitų bendruomenę atliko pirmasis kolegijos rektorius Stanislovas Varševickis (apie 1530–1591), kuris šias pareigas ėjo 1570–1578 m. Pernai minėję jubiliejinius Petro Skargos metus, turėjome progos prisiminti šį iškilų jėzuitą. Stanislovas Varševickis, kurio nuopelnai Vilniaus ir Lietuvos jėzuitų istorijai tikrai ne menkesni, regis, iki šiol liko šešėlyje...

Varševickio kelias: į Vilnių – per Jėzaus Draugiją

1530 m. Varševicuose kilmingoje (Varšuvos kašteliono) šeimoje gimusiam Stanislovui gyvenimas žadėjo puikią karjerą. Jai ponaitis ruošėsi mokydamasis Krokuvos universitete, vėliau – Vitenberge klausydamas Martyno Liuterio bendražygio Pilypo Melanchtono paskaitų, galiausiai – studijuodamas teisę Italijoje, Paduvos universitete. 1556 m. grįžęs į Lenkiją, jis pradėjo sekretoriaus tarnybą karaliaus Žygimanto Augusto dvare. Veikiai priėmė kunigo šventimus, tapo Poznanės, Gniezno ir Lovičo kapitulų nariu. Tarnystė valdovui, išsilavinimas ir gabumai Varševickiui vėrė geras bažnytinės

karjeros perspektyvas. Ko gero, netrukus būtų tapęs vyskupu, tačiau po truputį ėmė bodėtis dvaro gyvenimu. 1565 m. apsilonkė Braunsberge, kur vos prieš metus buvo įsikūrę pirmieji į Lenkiją atvykę jėzuitai. Susipažinęs su jais ir atlikęs rekolekcijas, Stanislovas apsisprendė atsisakyti visų solidžias pajamas teikiančių bažnytinių pareigybių ir, nuvykęs į Romą, 1567 m. lapkričio 24 d. įstojo į Jėzaus Draugijos naujokyną. Čia gyveno drauge su būsimu šventuoju Stanislovu Kostka, o 1568 m. Didįjį šeštadienį davė pirmuosius įžadus.

Baigęs naujokyną, Stanislovas Varševickis dar dvejus metus (1568–1570) studijavo teologiją Romoje. Draugijos generolui šv. Pranciškui Borgijai nusprendus įkurti kolegiją Vilniuje, jis vienas pirmųjų numatytas naujosios bendruomenės nariu. 1569 m. gruodžio 23 d. generolas Borgija rašė: „Ateinančiais metais [...] su Dievo padėjimu ketiname pasiųsti tėvą Stanislovą Varševickį, kuris [...] ne tik galės pamokslauti lenkų kalba, bet ir padės bendraujant su vokiečiais ir klausant jų išpažinčių, o laikui bėgant galbūt jam bus galima pavesti rūpintis ta kolegija ir bet kokią kitą tarnystę, nes Dievas sukūrė jį kaip talpų daugybės malonių indą.“ Atvykus į Vilnių, rugpjūčio 15 d., provincijolas Lorenzo Maggio, gavęs t. generolo leidimą, oficialiai paskyrė Varševickį kolegijos rektoriumi. Pradžioje rektorius dar buvo įpareigotas reguliariai pamokslauti lenkų kalba Šv. Jono bažnyčioje,

Pirmasis kolegijos rektorius S. Varševickis, SJ.
Nežinomas dailininkas, 1693 m.
Lietuvos nacionalinis muziejus.

rūpintis kolegijos dvarais ir sakyti dvasinius paraginimus bendruomenės nariams.

Stanislovas Varševickis ir Vilniaus jėzuitų bendruomenė

Vienas pagrindinių Vilniaus jėzuitų vyresniojo rūpesčių buvo bendruomenės narių ugdymas ir naujai įkurtos kolegijos plėtra. Tiesiogiai nedalyvaudamas jėzuitų pedagoginiame darbe, t. S. Varševickis daug dėmesio skyrė mokyklos augimui. 1570 m. buvo atidarytos visos kolegijai įprastos penkios humanitarinės klasės, 1572 m. imtas skaityti filosofijos kursas, o 1574 m. įvestos matematikos paskaitos. Varševickio pastangos sudarė sąlygas 1578 m. rudenį pradėti ir teologijos paskaitas; tokia studijų plėtra sukūrė būtinas sąlygas aukštosioms studijoms – universitetui – įsteigti Lietuvos sostinėje.

Ne mažiau svarbus rektoriaus rūpestis buvo kolegijos „materialinės bazės“ plėtimas, nes pirmasis kolegijos pastatas veikiai pasirodė esąs per ankštas tiek jėzuitų gyvenamosioms patalpoms, tiek augančios kolegijos klasėms. Jau 1571 m. prie fundatoriaus dovanoto namo buvo pristatyti 9 kambariai, kepykla ir alaus darykla, o tolesnę plėtrą buvo galima pradėti nusipirkus gretimus

sklypus su ten stovėjusiais pastatais. Vadovaujant pirmajam rektoriui, Vilniaus kolegija iš įvairių geradarių įgijo naujas Dvarkščių, Širvintų ir Žemaitkiemio valdas. Pats Varševickis 1570 m. rudenį kolegijai padovanavo dalį savo asmeninės bibliotekos.

Pirmasis Vilniaus kolegijos rektorius pasižymėjo ir atidžiu bei jautriu vadovavimu jėzuitų bendruomenei. Rektoriaus konsultoriai Draugijos generolui pabrėžė jo rūpestį dvasine pažanga, uolią kunigišką tarnystę, dėmesį Draugijos nariams, švelniai, bet ryžtingai išsakomus paraginimus. Bene vienintelė pastebėta rektoriaus yda – tūžmingumas – buvo aiškinamas jo pervargimu. 1573 m. Petras Skarga taip apibūdino Varševickio vadovavimą: „Kalbant apie tėvą rektorių, nėra tokių pakilių žodžių, kurių nepranoktų jo įžymios dorybės. Jis visas alsuoja ir dvelkia nuostabiu šventumu; šiai kolegijai ir šiai provincijai negalėjo būti duota nieko geresnio už jį. Tebūnie pašlovintas Viešpats už savo dovanas!“

T. Stanislovas nesitenkino vien rūpindamasis jam patikėtais jėzuitais; dėl jo veiklos nemaža jaunuolių (būtent vietinių, mokančių lietuvių kalbą) atpažino pašaukimą į Jėzaus Draugiją. Per pirmuosius ketverius t. Varševickio rektoriavimo metus į Draugiją Vilniuje buvo priimti 27 jėzuitai: 7 iš jų tapo broliais, o likusieji pradėjo studijas.

1571 m. Vilnių užklupusi maro epidemija atskleidė dar vieną kolegijos rektoriaus bruožą – drąsą ir ryžtą ištikimai vykdyti tarnystę nepaisant pavojaus savo gyvybei. Marui plintant, daugumą bendruomenės narių rektorius išsiuntė iš miesto į vieną iš kolegijai priklausančių dvarų, „o pats, kad nesuteiktų eretikams progos priekaištauti mūsų šikams, kad visi pabėgo, ir kad katalikai nenusimintų, pasiliko“. Draugijos sekretorius t. Jeronimas Nadalis po to švelniai priekaištavo Varševickiui: „Manau, kad pati Apvaizda paskatino išsiųsti mūsų šikius. Ir nors matau, kad Jūsų, Gerbiamasis Tėve, sprendimas likti Vilniuje buvo padiktuotas artimo meilės, apmąstytas ir padarytas norint išvengti

papiktinimo ir t. t., tačiau jei dar pasitaikytų proga, gerai pasvarstykite, nes šiaip jau nėra įprasta, kad kolegijos rektorius, kuriam patikėta vadovauti visiems kitiems, eitų į tokius pavojus, galėdamas, esant reikalui, per kitus pasirūpinti tuo, kas būtina.“

Stanislovas Varševickis ir „pagalba sieloms“

Ištikimybė pavestai misijai ir rūpestis Draugijos narių bendruomene Stanislovo Varševickio gyvenime siejosi su nuoširdžiu ir uoliu tarnavimu pasauliečiams. Vos atvykęs rektorius pirmasis pradėjo reguliariai sakyti pamokslus nemažai daliai vilniečių suprantama lenkų kalba, atsidėjęs klausė išpažinčių. 1572 m. kolegijos metraštininkas pažymėjo: „Visą tos gavėnios laiką, kadangi t. rektorius sakė pamokslus apie Apgaileusio sakramentą, daugelio širdys Dievo malone buvo pastūmėtos atsiversti. Buvo išklaudyta daug viso gyvenimo išpažinčių.“

Vienas svarbiausių t. Varševickio nuopelnų – 1571 m. dėl jo iniciatyvos, ryžto ir atkaklumo įvykęs Šv. Jono bažnyčios perdavimas Vilniaus jėzuitų kolegijai. Nuo tol Draugijos tėvai galėjo stabiliau ir vaisingiau atsidėti ne vien pamokslavimui ir išpažinčių klausymui, bet ir katechezei. Kaip liudija kolegijos kronika, 1572 m. kovo 16 d. „mūsų šventovėje po mišparų, gausiai susirinkus žmonėms, ypač prastuomenei, pradėta mokyti krikščioniško mokslo. Ir nuo to laiko [katechezė] pradedama maždaug tuo pačiu metu, nes žiemą dėl dienos trumpumo mokymas nutraukiamas. Be kitos naudos, šis mokymas liaudį atitraukia nuo dykinėjimo ir išgertuvių“.

1573 m. Šv. Jono bažnyčia tapo ir Švč. Mergelės Marijos sodalicijos, kuri „iš mūsų mokinių buvo suburta [...] su tokiais pat įstatymais kaip ir Romos kolegijoje“, buveine. Puošnaus tabernakulio įrengimas šioje šventovėje tų pačių metų gruodį, inicijuotas rektoriaus Varševickio, išreiškė siekį stiprinti pagarbą Eucharistijai. Švč. Sakramento garbinimas tuo metu buvo vidinį

Bažnyčios narių gyvenimą ypatingai gairinanti versmė, o konfesinio pasidalijimo laikotarpiu – ir akivaizdus „išorinis“ katalikišką tapatybę liudijantis ženklas.

T. Varševickio „pagalba sieloms“ Reformacijos epochoje atskleidžia ir jo bendravimas su krikščionimis nekatalikais (daugiausia protestantais), ramiai, nuosaikiai ir argumentuotai diskutuojant. Ieškodamas tiesos, ne vienas kilmingas protestantas ar stačiatikis užsukdavo pas Vilniaus kolegijos rektorių, norėdamas su juo pasikalbėti „apie tikėjimo dalykus“. Nemaža šių didikų savo įsitikinimų taip ir nepakeitė, tačiau pakaktų paminėti Romos katalikų tikėjimą išpažinusių Mikalojaus Radvilos Juodojo jaunesniųjų sūnų arba Žemaičių seniūno Jono Chodkevičiaus vardus, kad galėtume įvertinti, koks vaisingas – ir galbūt lemtingas tolesnei Lietuvos religinei istorijai – buvo S. Varševickio triūsas ginant ir aiškinant savąjį tikėjimą. Bene pirmuoju Vilniaus jėzuitų kolegijos rektoriaus „laimikiu“ tapo drauge su juo liuteroniškame Vitenbergo universitete studijavęs ir evangelikų tikėjimą išpažinęs Žemaičių seniūnas J. Chodkevičius. 1570 m. gruodžio 27 d., be kitų asmenų, pakvietęs pietauti ir t. Varševickį, jo ir t. Baltazaros Hostounskio „išstisęs penkias valandas tas pats p. seniūnas klausėsi be jokio nuobodulio ir

Pastatas Universiteto g. 3. Anksčiau čia buvo įėjimas į kolegijos kiemą.

net patirdamas daug paguodos. O tuo tarpu vis prisidėdavo naujai atėję kilmingi vyrai ir stebėjosi nauju dalyku – kad p. seniūnas taip stropiai ir atidžiai klausosi jėzuitų“. Pasėta sėkla netrukus sudygo – 1571 m. rugpjūtį Chodkevičius, „ketindamas išvykti iš Vilniaus, pavakariu pasikvietė pas save tėvą rektorių, kurį pralaukė keletą nakties valandų kalbėdamasis apie tikėjimo dalykus“; veikiai po to įtakingas Lietuvos didikas viešai išpažino katalikų tikėjimą. Ir kardinolo Stanislovo Hozijaus brolis Ulrikas, gyvenęs Vilniuje, „kuris daugelį metų laikėsi liuteronų erezijos ir jokiū būdu, net paties šviesiausio p. kardinolo nesileido atvedamas nuo Komunijos dviem pavidalais prie Komunijos priėmimo vienu pavidalu Katalikų Bažnyčioje, gulėdamas ligos patale, dėl Dievo gailestingumo t. rektoriaus buvo įtikintas pripažinti savo paklydimą, atlikti šventąją išpažintį ir, išsižadėjęs erezijos, išpažinti katalikų tikėjimą“. T. Varševickio ir jo bendražygių veiklos mastą atskleidžia Vilniaus kolegijos kronikininko žinutė, kad 1573 m. Vilniuje katalikais tapo maždaug 60 protestantų ir daugiau nei 60 stačiatikių.

Nepaisydamas reikšmingų darbų ir laimėjimų, tėvas Varševickis sielojosi dėl to, kad kolegijos tėvai nepajėgė kaip reikiant atsiliiepti į atkampiuose kaimuose gyvenančių žmonių dvasinius poreikius. Jau 1573 m. liepą t. generolui jis kėlė misijų reikalą: esant galimybei, ypač padaugėjus kolegijoje tėvų ir brolių, būtų didžiai naudinga kelis kartus per metus siųsti į išvykpas po Lietuvą kelis kunigus jėzuitus. Šie, lydimi vietos kalbą mokančių jaunuolių lietuvių, ne vien pamokytų paprastus žmones krikščioniško mokslo, bet ir sakytų pamokslus parapijose, klausytų išpažinčių ir nuklydusių gražintų į katalikų tikėjimą. Deja, net ir kolegijos bendruomenei gerokai išaugus, 1577 m. gruodį, rektoriavimo pabaigoje, tėvui Varševickiui teko Draugijos generolui kartoti tą patį. Jis perspėjo, kad jėzuitų darbas neturėtų apsirišti vien mokyklos veikla.

1574 m. birželį t. S. Varševickis su spe-

cialia misija buvo pasiųstas pas Švedijos karalių Joną III Vazą ir jo žmoną karalienę Kotryną Jogailaitę. Prieš išvykdamas 1574 m. balandžio 25 d. Vilniaus šv. Jono bažnyčioje jis davė keturis iškilmingus profeso įžadus. Aplankęs karalienę katalikę, kelis kartus susitikęs ir kalbėjęsis su liuteronų išpažintančiu karaliumi, Varševickis po pusmečio grįžo į Vilnių ir toliau vadovavo kolegijai. Antrą kartą pasiųstas į Švediją, 1578 m. pavasarį perdavė rektoriavimą Jokūbui Vujekui ir, atrodo, visam laikui paliko Lietuvos sostinę. Ketverius metus Varševickis Švedijoje ėjo karalienės Kotrynos kapeliono ir jos sūnaus, Švedijos karaliaičio (būsimo Lenkijos ir Lietuvos valdovo) Zigmanto Vazos auklėtojo pareigas, o grįžęs į Lenkiją 1582–1590 m. vadovavo Liublino kolegijai. Paskutiniuosius gyvenimo metus praleido Krokuvoje. Gavęs vyresniųjų leidimą epidemijos metu likti mieste, patarnaudamas ligoniams užsikrėtė maru ir 1591 m. spalio 3 dieną iškeliauvo pas Viešpatį.

Kas lėmė t. Varševickio darbų sėkmę ir gyvenimo grožį? Žinoma, prigimties dovanos, atpažintas pašaukimas, nuolatinė pastanga siekti vis daugiau... Vis dėlto svarbiausias šaltinis, maitinęs pirmojo Vilniaus kolegijos rektoriaus gyvenimą, buvo nuolatinė malda. Savo dvasinę patirtį, taip pat rekolekcijų vedėjų pastabas jis detalčiai žymėdavosi užrašų knygelėse, o vienoje gan didelėje knygoje savo ranka buvo surašęs įvairius mąstymus apie Kristaus ir Švč. Mergelės Marijos gyvenimą, Kristaus kančią ir Švč. Sakramentą. Būtent maldoje pajutęs įkvėpimą ir patyręs padrašinimą, Varševickis ėmėsi tuo metu nerealiai atrodžiusio sumanymo perimti jėzuitų kolegijos žinion Vilniaus parapinę Šv. Jono bažnyčią. Anot nekrologo autoriaus, ir didžiulio t. Varševickio sielovadinio uolumo (sakant pamokslus, disputuojant su nekatalikais, teikiant Atgailos ir Eucharistijos sakramentus) paslaptis glūdėjo būtent maldos pilnatvėje – intymioje, pašaliečiams neregimoje nuolatinėje vienybėje su Viešpačiu...

Apie liturgiją, kaip tikėjimo šventimą,

su t. Eitvydu Merkiu, SJ, kalbėjosi Jūratė Grabytė

T. E. Merkys: Beveik 2000 metų Bažnyčia šventė liturgiją, nesistengdama įvardyti, kas tai yra. Iki XIX a. Vakarų Bažnyčioje vartotas žodis „kultas“, kiti lotyniški terminai, o graikiškas terminas „liturgija“ buvo prigijęs Rytų Bažnyčioje. Išsamiau liturgijos sąvoką savo enciklikoje *Mediator Dei* apibrėžė popiežius Pijus XII. Vatikano II susirinkime pirmasis priimtas dokumentas buvo būtent Liturginė konstitucija *Sacrosanctum Concilium*. Jos septintajame paragrafe pateiktas išsamus liturgijos apibrėžimas, kuriame kai kas perimta iš Pijaus XII enciklikos ir pridėta tai, kas joje buvo nepaminėta – kad liturgija kyla ne iš mūsų: „Liturgija laikoma tarsi Kristaus kunigystės uždavinio vykdymu, kuriame regimais ženklais išreiškiamas ir kiekvienam žmogui savitu būdu suteikiamas pašventinimas, o mistinis Kristus Kūnas, tai yra galva ir jo nariai, viešu tobulu būdu garbina Dievą“ (SC, 7). Liturgija pirmiausia yra Kristaus, kaip aukščiausiojo, vyriausiojo Kunigo, apie kurį kalbama Laiške žydams, veikimas. Viskas išplaukia iš jo atlikto darbo – visi sakramentai savo jėgą ir galią įgauna

iš Velykų slėpinio, iš Kristaus kančios, mirties ir prisikėlimo. Tad liturgija apima ne vien šventąsias Mišias, bet ir kitus sakramentus, ir net Valandų liturgiją, kaip Bažnyčios maldą.

– *Paskelbdamas Tikėjimo metus, popiežius Benediktas XVI paragino tarsi naujai suvokti mūsų tikėjimo esmę. O kokių naujų klodų šiais metais galėtume atversti gilindamiesi į liturgiją?*

T. E. Merkys: Tikroji liturgija vyksta danguje. Jėzus tobuliausiu būdu pašlovino Tėvą ir įžengė į dangų. Tas atsivėręs dangus, kurį regėjo pranašas Izaijas, per Jėzų yra atsivėręs ir mums. Jėzus atvėrė mums kelią pro uždangą, kaip sako Laiško žydams autorius, į tą Šventų Šventąją. Ne veltui klierikams seminarijoje nuolat primenu, kad skaitytų šį laišką, kad įsimąstytų, įsižiūrėtų į tą vyriausiojo Kunigo paveikslą, nes mūsų, kunigų, pašaukimas – bent dalele jį atspindėti. Būtina suprasti, kad pagrindinis veikiantis asmuo liturgijoje yra ne kunigas, žmogus, kuris dažnai tik absorbuoja šviesą ir neleidžia Kristui, kuris yra tikroji šviesa, nušvisti. Didysis Liturgas, pagrindinis vei-

kiantis asmuo yra Jėzus, o visi kiti ženklai tiktai kalba apie jį. Mūsų visų uždavinys – tiek kunigų, tiek patarnautojų, tiek ir visos bendruomenės – susitelkti apie Jėzų ir žvelgti į jį.

Pranašo Izaijo knygoje rašoma, kad „kaip sniegas iš dangaus nukrinta į žemę“, taip ir Dievo žodis nukrinta, ateina iš dangaus ir nelieka bergždžias, neša vaisių. Aukščiausiasis, vyriausiasis Kunigas, įsikūnijęs Žodis, nužengė į laiko tėkmę, gyveno žmogišką gyvenimą, vėliau įžengė pas Tėvą, išaukštindamas mūsų žmogišką prigimtį. Išryškėja savotiškas trikampis: pirmiausia Žodis nužengia (liturgijoje – malonė, tai *epiklesis*), paskui gyvena ir veikia (*paraklesis*), o galiausiai grįžta (*anaklesis*), tačiau perkeistas, kaip ir mes nuo aukštybių Tėvo nužengiančios Dievo malonės būsime perkeisti.

Liturgijoje visada labai stipriai išreikšta *išganyto ekonomija*, Dievo išganyto planas, – nužengianti, veikianti ir į dangų pakylėjanti malonė, kuri nukreipta į galutinį tikslą – dangiškąją Jeruzalę. Galima sakyti, kad joje švęsime liturgijos pilnatvę. Kol kas mes, žmonės, anot apaštalo Pauliaus, tą tikrovę regime mįslingu pavidalu, tarsi veidrodyje. Viskas dar šiek tiek pridengta ženklais. Dangiškosios tikrovės jau ragaujame, kaip sakoma Liturginėje konstitucijoje, dalyvaudami žemiškojoje litur-

gijoje, bet dar nesame visiškai į ją panirę. Džiaugsmo pilnatvė mūsų dar laukia.

– *Ir vis dėlto sakramentų šventimas, tarp jų ir Eucharistijos, kartais virsta mechaniškai kartojamomis apeigomis. Kodėl?*

T. E. Merkys: Liturgija neapsiriboja vien bendruomeniniu šventimu, ji apima visą mūsų gyvenimą. Tad mūsų pasirengimas liturgijai, atėjimas į ją turi didžiulę reikšmę, nulemia, kaip ją švęsime. Mūsų asmeninis „ėjimas į kambarėlį“ ir kalbėjimasis su Tėvu slaptose, bendravimas su Dievu mus parengia jo slėpinių šventimui. Jeigu ateisime skubėdami, uždusę, vargu ar tuos slėpinius išgyvensime nemechaniškai. Kontempliatyviems vienuolynams, pvz., benediktinų, liturgija yra tarnyba. Dėl to dalį savo laiko jie dirba, o kitą dalį kontempliuoja psalmes, liturginius tekstus, apmąsto ir išgyvena į juos, skonisi jais, o paskui visa tai kaip bitutės sunėša į avilį – bendruomenės susirinkimą, bendrą šventimą. Kai visi ateina šitaip pasirengę, galima tikėtis ir kitokio bendruomeninio šventimo.

Žmogui būdinga apsiprasti net ir su pačiais švenčiausiais dalykais, dėl to su tuo apsipratimu turime nuolat kovoti. Tiktai taip galime nepasiduoti rutinai. Priešingu atveju žmogus atliks tam tikrus veiksmus, bet nebesupras jų turinio. Liturgiją kartais

vadiname „šventų ženklų pasauliu“, nes jį išties kupina ženklų. Taip pat tai yra Dievo žodžio pasaulis – praktiškai visi liturginiai tekstai pinte supinti iš Šventojo Rašto tekstų. Mes švenčiame Dievo žodį, leidžiame jam ypatingu būdu prakalbėti, bet jeigu neįsigilinsime į tekstų prasmę, jų ir nesuprasime, nepajausime viso grožio. Ne veltui homilija visada turėtų būti susieta arba su Dievo žodžiu, arba su liturginiais tekstais. Tai medžiaga, kurią turime apmąstyti, į kurią turime įsigyventi, o paskui liturgijoje švęsti tikėjimo slėpinius, kuriuos liturginiai tekstai išreiškia. Žinoma, pirmiausia veikia Dievo malonė, bet mes turime jai netrukdyti. O tam reikia visų mūsų asmeninių pastangų.

Pasakojama, kaip šv. Aloyzas ruošdavosi Komunijai. Anuomet vienuoliams būdavo leidžiama ją priimti vieną kartą per savaitę. Tad jis tris dienas tam ruošdavosi, sekmadieniais priimdavo Komuniją, paskui tris dienas dėkodavo ir pradėdavo ruoštis naujam susitikimui su Jėzumi. Tai yra nuostabus dvasinio pasirengimo liturgijai būdas. Toks galėtų būti ir mūsų savaitės ar dienos ritmas, jeigu dalyvaujame Mišiose kasdien.

Įsigilinus, kas vyksta liturgijoje, tampa svarbūs ir antraeiliai dalykai, tokie kaip eucharistinis pasninkas prieš Komuniją, nes tai nėra tiesiog susilaikymas nuo maisto. Šiuo atveju pasninkas ne tik parengia

mūsų receptorius, bet ir nuteikia protą: aš jau galvoju, su kuo susitiksiu, su koku asmeniu, ir tam ruošiuisi vidumi. Anksčiau buvo reikalaujama pasninkauti nuo vidurnakčio, dabar – tik valandą, bet vis tiek tai yra dvasinis pasirengimas. Viskas turi savo giluminę prasmę, tik mes į tai neįsigyvename, ir tie dalykai tampa formalūs. Ne veltui konstitucijoje *Sacrosanctum Concilium* primenama, kad krikštijant kunigui iš tiesų krikštija pats Kristus. Kunigas yra tik atspindys, ir aš, kunigas, turiu nusiteikti, kad bent kiek atspindėčiau krikštijantį Jėzų. Kiekvienas dalyvis taip pat turi nuspręsti, kaip nusiteikęs ateis, ar sugebės kaip Kristaus Motina ir Marija Magdalietė išgyventi jo kančią, suvokti, kad jis mirė už kiekvieną iš mūsų. Taigi, formalumų neturėtų būti, bet jų yra, nes esame silpni žmonės, ir kartais skubėdami kasdienybėje tos skubos įnešame ir į liturgiją. Tačiau joje laikas tam tikra prasme sustoja, čia mes ragaujame amžinybės. Liturgija tiek pavyku-

si iš mūsų pusės (iš Dievo pusės ji visada tokia), kiek mūsų dvasia buvo pakylėta ir norisi pasilikti toje bendrystėje su Dievu, tikrojoje tarpusavio bendrystėje, o sugrįžę į gyvenimą jaučiamės sustiprinti.

– *Apaštališkajame laiške Tikėjimo metams popiežius Benediktas XVI pabrėžia, kad liturgijoje itin svarbu sąmoningai išpažinti tikėjimą ir, cituodamas šv. Augustiną, ragina: „tai, ką recitavote, visada turite išlaikyti sieloje ir širdyje, kartoti lovoje, apmąstyti aikštėse ir neužmiršti valgydami, ir net miegančiame kūne širdis turi budėti...“*

T. E. Merkys: Ne veltui nuo šv. Augustino laikų yra garsus posakis: *lex credendi, lex orandi, lex vivendi* – tikėjimo taisyklė, maldos taisyklė, gyvenimo taisyklė. Mūsų tikėjimas turi apimti visas tris plotmes. Vienas iš būdų giliau jį pažinti būtų įsigilinti į tikėjimo slėpinius, bet, žinoma, ne vien tik protu, nes liksime šalia jų. Liturgija mus tarsi įveda į tų slėpinių vidų, leidžia ragauti malonės, galima sakyti, pažinti Dievą iš vidaus. Liturgija mes švenčiame tai, ką protu apmąstėme, kas amžiams bėgant buvo sudėta į Tikėjimo išpažinimą. Iš pradžių jis buvo labai trumpas – Jėzus Kristus, Dievo Sūnus, Gelbėtojas (graikiška santrumpa – ΙΧΘΥΣ, žuvis). Būdavo tiesiog piešiama žuvis – tai trumpiausias tikėjimo išpažinimas. Vėliau jis plėtojosi, darėsi vis išsamesnis, buvo suformuluotas apmąstant tikėjimo slėpinius.

Liturgijoje vyksta tų slėpinių sudabar-tinimas. Tai – ne dviejų tūkstančių metų senumo įvykių kontempliacija, bet dalyvavimas juose „čia ir dabar“. Gal kiek paradoksaliai liturgijoje skamba: „šiandien mums gimė Išganytojas“ arba „šiandien Mergelė Marija paimta į dangų“. Suklūstame – juk tai įvyko prieš du tūkstančius metų! Bet iš tiesų Dievui laiko nėra. Visi šiuo metu vykstantys išganyto slėpiniai, kurių tikroji data – prieš tūkstančius metų, veikiant Dievo malonei vyksta mūsų aki-vaizdoje. Mes į tą malonės, *kairos* momen-tą tiesiog panyrame, jo ragaujame, tam-pame dalyviais, tai švenčiame.

– *Nors tikėjimas prasideda nuo asme-ninio santykio su Dievu, jį švenčiame bendruomeniškai.*

T. E. Merkys: Tarp liturgijos žinovų vyksta amžina diskusija, kas padeda litur-giją labiau išgyventi, kad ji būtų „arčiau dangaus“, kad būtų mus pasotinanti, džiugi šventė. Čia būtina atsižvelgti ir į antropo-loginius momentus, ir į psichologines, tau-tos, atskiro individo savybes. Juk žmonės be galo skirtingi, kilę iš įvairių kultūrų, tad gali būti ir įvairių liturgijos šventimo formų. Nors danguje niekada nebūsime kas sau, po vieną, mūsų asmeniškumas, individualumas neišnyks. Kiekvienas esa-me skirtingas, unikalus, nepakartojamas mistinio Kristaus Kūno narys, tačiau individualumas, kuris šiais laikais labai pa-brėžiamas, mus skaido, skiria vienus nuo kitų. Antra vertus, bendruomeniškumas turi būti ne niveliuojantis, nes Dievas su-kūrė įvairų pasaulį, tiesiog įvairovėje turi būti dermė, ir tiktai meilė geba suderinti skirtingumus. Tiktai meilėje, nepaisant skirtingumo, trys Dievo Asmenys gali būti viena. Tai galėtų būti analogija: mistiniame Jėzaus asmenyje, kaip jo Kūno nariai, esa-me pašaukti į Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios triasmenę bendrystę. Į ją turime įžengti ir toje meilėje visiškai susivienyti. Tačiau kadangi tokia tobula meile dar

negyvename, mūsų bendruomeninis gyvenimas dažnai būna kupinas įvairių nesklandumų, nesantaikų. Atėję į liturgiją tai išpažįstame, meldžiamės, kad nuo to būtų išgydyti ir po truputį stiebiamės link visiškos, tobulos bendrystės. Dėl to mums ir reikalinga Sutaikinimo liturgija, išgydymo sakramentai, kad galėtume vėl grįžti į gyvenimą ir kurti bei stiprinti tą bendrystę, kurios tobulybę pasieksime danguje, kai Jėzaus žaizdomis būsime visiškai išgydyti.

– Iki šiol daugiau kalbėjome apie susitikimą su Eucharistiniu Jėzumi, kaip tam susitikimui pasiręgti ir jį išgyventi. Tačiau šv. Ignacas Lojola mums siūlo susitikti Dievą visur, ne tik liturgijoje.

T. E. Merkys: Tai neatsiejama. Eidamas švęsti Eucharistijos, ateini padėkoti. Žvelgdamas į nuostabią gamtą, jos reiškiniuose sutinki Kūrėją, taip pat žmonėse, bendraudamas su jais – alkaną pamaitindamas, ligonį aplankydamas. Tą sutikimo džiaugsmą turime atsinešti ir į liturgiją. Jeigu kasdienybėje ką nors nuveikiame, galime ištarti „atlikta“, iškart turime už ką padėkoti. Į liturgiją atsinešame gyvenimą, o iš liturgijos išsinešame GYVENIMĄ. Gyvenimas ir GYVENIMAS tarsi persikloja, vienas kitą perima. Dievas yra visur ir visada, o aš turiu jį atrasti, jo akivaizdoje būti. Liturgija tam tikra prasme yra privilegijuotas momentas, ypatingas, nes per Jėzaus paliktus malonės ženklus, Jis, kaip tikime, realiu būdu yra tarp mūsų. Skirtumas tik ženkluose, bet apskritai mes turime sugebėti Dievą atrasti visur.

Sakoma, kad pačioje liturgijoje Jėzus apsieiškia keleriopai: jis yra gyvas Dievo žodyje, apsieiškia bendruomenėje, kunigo asmenyje ir eucharistiniais pavidalais. Bažnyčios dokumentuose pabrėžiama, kad

Mišių pradžioje (kunigui ištarus „Viešpats su jumis“, o žmonėms atliepiant „ir su tavimi“, kunigas yra ženklas bendruomenei, o ši – jam, kai dalijamasi tikėjimu ir jis palidijamas) Jėzus yra ne mažiau realus nei po konsekracijos. Skiriasi tik buvimo būdai – Eucharistijoje jis yra prakilniausiu, išskirtiniu Jo paties mums paliktu būdu. Dėl to Eucharistiją ir vadiname Švenčiausiuoju Sakramentu. Po Komunijos mes Jį taip pat galime realiai sutikti vargšo, kalinio asmenyje ar kitokiu pavidalu. Liturgijoje mes mokomės sugrįžę į gyvenimą Jį pamatyti tiek dangaus skliaute, tiek gamtos reiškiniuose, tiek ir gyvenimo įvykiuose, netgi skaudžiuose.

Kaip žinia, esame silpni žmonės, ir, deja, atskirtis tarp kasdienybės ir liturgijos šventimo vis dar išlieka, bet ilgainiui ji turėtų mažėti. Po kurio laiko liturgijoje patirto GYVENIMO ir kasdienybės gyvenimo vientisumo niekas nebeturėtų griauti. To turime siekti kasdien. O kad iš akiračio nepamestume Dievo, ateiname švęsti, įsižiūrėti į jį imlesniu žvilgsniu. Mūsų dvasinių akių žvilgsnis turi būti skaidrus, neapmusijęs. Jeigu įkrenta dulkė, reikia ją išverkti, jei apsieišk kasdienybės dulėmis, reikia jas nušluostyti. Tik nutyrinę sielą, mes jau dabar visur ir visada matysime Dievą. „Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą“ (Mt 5, 8).

Algimanto Pelakausko nuotraukose – šių metų Velyknakčio liturgijos Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčioje akimirkos

T. Mindaugas Malinauskas, SJ

Konkretus tikėjimas

Šiandien. Šiais laikais žmonėms darosi vis labiau neaišku, ar jie tiki, nes jų skepticizmas toks stiprus, kad siekia pačias egzistencijos šaknis. Už viso to gali slypėti tradicinio tikėjimo sukeltas nuovargis, abejingumas ir rezignacija. Galbūt – neramybė, protestas ar net baimė. Tad kaip tokioje situacijoje atgauti autentišką tikėjimą? Kadangi padėtis nuolat keičiasi, tikėjimui irgi reikia naujos refleksijos, antraip jis gali virsti formalizmu. Tikėjimas turi būti nuolatos mumyse įtvirtinamas, o tuomet įsilieti į laiko tėkmę.

Poreikis. Tikint visuomet norisi kuo daugiau konkretumo. Utopinės programos, abstrakčios idėjos, ypatingos įžvalgos, gal net ir aiškiai pateikti faktai padeda nedaug, kol patys labai akivaizdžiai neprisiliečiame prie tikėjimo, kol tikėjimas netampa savaimine gyvenimo dalimi.

Kalba. Norint suprasti, kas formuoja mūsų krikščioniškąjį tikėjimą, reikia Dievo žodžio liudijimo. „Jeigu lūpomis išpažinsi Viešpatį Jėzų ir širdimi tikėsi, kad Dievas jį prikėlė iš numirusių, būsi išgelbėtas (Rom 10, 9). Tikėjimas yra širdies dalykas, bet išreiškiamas kalba, jo kilmė tiesiogiai siejama su klausymu: „Tikėjimas kyla iš klausymo, kai skelbiamas Dievo žodis“ (Rom 10, 17).

Žodžių galia. Kiek šiuo atveju kalba svarbi? Ji kupina garsų, atsikvėpimų, įvairių intonacijų – kalba yra ženklų sistema. Tad ar kalba gali paliesti ir išreikšti esminius dalykus, dar labiau – ar ji gali perkeis-

ti tai, kas žmogui duoda gyvenimą, kitaip sakant, tikėjimą? Žodžiais mes dalijamės su kitais savo vidumi. Žodžiais griauname kiautus, kurie metų metais žmones darė vienišus. Žodžiais padedame atsitiesti abejingantiems, kurie dėl savo skausmo niekaip kitaip negali būti išlaisvinti. Klaidžiojantiems patamsyje žodžiais padedame atrasti kelią. Nors žodžiais galima pasiekti ir priešingą rezultatą, tačiau jų galia vesti į gyvenimą yra ir lieka nenuneigiamą.

Tikėjimas ir aplinkiniai. Vienas aspektas, dažnai pamiršamas tikėjimo dalykuose, – tai bendrystė su kitais. Juk žmogus kalba tik dėl to, kad yra bendruomenės narys. Kalbėdamas jis ieško, kas esi tu ir kas esame mes. Jei tikėjimas kyla iš klausymo, kai skelbiamas Dievo žodis (plg. Rom 10, 17), tai konkretumą įgauna pirmiausia bendruomenėje. Jėzus Evangelijoje pastebi, kad savo ugnies negalima slėpti po gaubtu, ją privalu rodyti atvirai (plg. Mt 5, 15). Tai reiškia, kad tikėjimas palaikomas, kai jis skelbiamas, kai įžodinamas.

Tikėjimas ir pasaulis. Nors liudijimo tikslas – pakviesti žmones į konkrečią tikėjimo bendruomenę, liudijimas stiprina ir įtvirtina paties skelbėjo tikėjimą. Juk kur tik pasiekia žiburio šviesa, išryškėja dalykai, skendęje tamsoje. Tad liudydami tikėjimą mes geriau suvokiame savo padėtį ir įvertiname gyvenimo aplinkybes. Tikėjimas ne tik mūsų akis kreipia aukštyn, bet ir leidžia pastebėti smulkiausias esamos tikrovės

detales bei suprasti, ko dabartis nori iš mūsų ir, kas svarbiausia, – suteikia jėgų atsiliepti į Jėzaus kvietimą net ir tuomet, kai susiduriame su liūdnais, atrodytų, neįveikiamais gyvenimo įvykiais. Čia atsiskleidžia tikroji palaiminimų prasmė: „Palaiminti liūdentys: jie bus paguosti“ (Mt 5, 4). Šventųjų pavyzdžiai akivaizdžiai parodo, kad tikėjimas apima ir labai konkrečius dalykus, suteikia jėgų priimti realybę ir padeda išverti visus sunkumus.

Tikėjimas Jėzuje. Kad ir kaip bandytume artėti prie tikėjimo konkretumo, vis dar atrodytų, kad kažko esminio iki šiol neapčiuopėme, nes konkrečiausias dalykas tikėjime – ne jį perteikianti kalba, ne žmogiška ar istorinė situacija, į kurią tikėjimas atgręžtas. Konkrečiausias yra tas, kuris atidengia Dievo Veidą, – įsikūnijęs Dievo Žodis, Jėzus Kristus. Būtent Jėzuje viskas randa savo vietą, į jį krypta, juo patikrinama, teisinga tai ar ne. Tad siekiant, kad tikėjimas būtų kuo konkretesnis, neįmanoma nekreipti dėmesio į Jėzaus asmenį.

Jėzus naikina priespaudą ir nugali mirtį. Tai aiškiai atsiskleidžia jo pateikiami palyginimai, kuriais jis skelbia ir neša į šį pasaulį besiskverbiančią Dievo karalystę. Jėzus ateina į žemę ne kaip koks pašalietis architektas į apgriuvusį namą. Jis visiškai solidarizuojasi su pasauliu, įsitraukia į jį iki galo,

žinoma, kol tai neprieštarauja Tėvo valiai. Jis taip trokšta, kad ateitų Dievo karalystė, kad save, savo santykį su Tėvu padaro galutiniu tikslu. Taip išaiškėja, kad būtent per Jėzų einama pas Tėvą, kurio namuose daug buveinių (plg. Jn 14, 2).

Daugelio religijų išpažinėjams artinimasis prie Dievo kelią siaubą, filosofai santykį su Dievu laiko protui neperžengiama riba, o Jėzus tai atskleidžia kaip amžinos ramybės buveinę. Tai namai, kur kiekvienam yra vietos, kur kiekvienas ras ramybę ir atgaivą. Jėzaus meilė yra Tėvo namai, jo prielankumas žmonėms yra tie kambariai, o kelias link tų namų yra jis pats. Jėzus yra pats atsidavimas Tėvui. „Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą!“ Vadinasi, kelias pas Tėvą yra Jėzus (plg. Jn 14, 6. 9).

Evangelijose sakoma, kad Jėzus yra ir dangaus vartų saugotojas (plg. Jn 10, 3). Ar jis norės įsileisti? Įėjimo „slaptažodis“ bus mūsų tikėjimas. O tai kur kas daugiau nei vien pritarimas apreikštajai tiesai, daugiau nei prielankumas tam, ką Dievas pasakė. Tikėjimas yra įžengimas į „Jėzaus erdvę“, įsijautimas į jo nuostatas, dalijimasis jo turtais. Kas tiki į Jėzų, tas laimi patirtį, kad Jis yra su juo. Taip per atsidavimą Jėzui mąstymas tampa šviesus, veikimas – aiškus, buvimas – tikras, o tikėjimas – konkretus.

T. Antanas Saulaitis, SJ

Tikėjimas praktiškai.

Pastabos iš Lemonto

Čikagos arkivyskupo pagalbininkas vysk. Gustavo Garcia-Silleris 2010 m. vasarį sukviėtė 20 veiklių lietuvių parapijiečių pažvelgti keliolika metų į ateitį ir numatyti sielovados kryptį bei kam teiksime pirmenybę. Panašiai pasitarti rinkosi kinų, lenkų, afroamerikiečių, meksikiečių ir kitų etninių grupių būreliai. Be to, visos parapijos po du atstovus siuntė į dekanatų sielovados tarybos pasitarimus. Šių pasitarimų įžvalgos pateiktos 2,5 mln. katalikų turinčios arkivyskupijos sielovados tarybai sudarant 2011–2016 m. strateginį sielovados planą. Gražiai sutapo, kad popiežius Benediktas XVI netrukus visoje Bažnyčioje paskelbė Tikėjimo metus.

Susipažinusi su esama padėtimi, arkivyskupijos strateginio plano komisija aptarė katalikų tikėjimo pobūdį ir poveikį, svarstė organizacinius klausimus, išskeldama šiandienos pirmenybes – evangelizaciją, ugdymą, parapijų gyvybingumą bei finansinę padėtį, tolesnei ateičiai atidėdama pašaukimų bei vadovų ugdymą ir socialinį teisingumą. Apžvelgiant, kaip vyksta evangelizacija, paaiškėjo, kad praktikuoti tikėjimą dažniausiai nustojama iki 24 metų, tačiau net ir retkarčiais bažnyčių lankantys bei sakramentams didelės reikšmės neteikiantys žmonės vis dėlto nori, kad jų vaikai sakramentus priimtų. Aptariant katalikišką ugdymą nustatyta, kad dauguma katalikų jaučia nepakankamai pažįstantys tikėjimą,

esama prarajos tarp žinojimo ir įsitikinimo. Nors katechetai uoliai dirba, žmonėms stinga žinių ir tikėjimo praktikos. Parapijų tyrimai parodė, kad daugiau kaip pusė parapijų finansiškai neišsilaiko, gyvuoja iš sutaupytų lėšų, tačiau kai kurios panašios parapijos vis dėlto sugeba finansinę padėtį pagerinti.

Penkerių metų planas numato nuolatinės pastangos parapijoms atsinaujinti, kiekvienų metų liepą pradėdant skirti didesnę dėmesį kuriai nors sričiai. Pvz., 2011 m. dėmesys buvo sutelktas į paauglius ir jaunimą, 2012 m. – į sekmadienio Mišias, 2013 m. – tėvų ugdymą, 2014 m. – į sakramentus. Kiekvienu atveju pasiūlymai remiasi apibendrinta parapijų patirtimi, jie išsiunčiami visoms parapijoms, mokykloms, įstaigoms. Komisija teikia savo pasiūlymus, kuriais tikinčiųjų bendruomenės naudojasi atsižvelgdamos į savo padėtį.

Pal. Jurgio Matulaičio misijoje įvedė dvejus jaunimo Mišias per metus, derindami su skautų rengiamu jaunimo muzikos vakaru. Patys jaunuoliai Mišiose groja, skaito skaitinius, aktyviai dalyvauja, bažnyčios prieangyje rengiamos vaisės, o sporto salėje – jaunimo mėgstamos muzikos koncertas. Per šimtą paauglių bei jaunų žmonių vieni kitus įtraukia į jų pačių drauge su vadovais rengiamą programą.

Šiomet kiekvienose sekmadienio Mišiose kalbame Tikėjimo metų šeimų maldą.

Dainos Čyvinės nuotr.

Naujųjų giesmynų viršelyje įklijuoti vokai, kuriuose buvo įdėti maldos lapeliai Pal. Jurgio Matulaičio metams, dabar – Tikėjimo metams. Pultą puošia Tikėjimo metų simbolis, savaitiniame žiniaraštyje nuosekliai nagrinėjamas pats Nikėjos-Konstantinopolio tikėjimo išpažinimas.

Sutvirtinimui kasmet rengiasi apie 30 paauglių. Nuo užpernai itin pabrėžiame Šventojo Rašto skaitymo svarbą. Dabar jauni žmonės netgi didžiuojasi galėdami patys rasti nurodytą Biblijos knygą ar skyrių. Advento ir gavėnios susikaupimuose daugiau kalbėjome apie Šventojo Rašto moteris, psalmes. Šventąjį Raštą dažniausiai atveža atvykstantys iš Lietuvos, nes siuntimas padvigubintų knygos kainą.

Besirengiančiųjų Pirmajai Komunijai vaikų tėvai kelis kartus per metus susirenka aptarti tikėjimo klausimų. Iš čia išaugo šeimų patarnavimas bažnyčioje – po šeimą patarnauja prie giesmynų, atnašų, atlieka kitas pareigėles trejose sekmadienio Mi-

šiose. Jauniausieji parapijiečiai tuoj po Kalėdų kviečiami į kasmet vis kita tema rengiamą ir turiningą programą džiuginančią Biblinę stovyklą.

Besirengiančiųjų Sutvirtinimui tėvai savo vaikų rekolekcijų vakarą tarpusavyje aptaria tikėjimo, bažnyčios ir religinio ugdymo šeimoje klausimus. Kasmet keletas suaugusiųjų būna pasirengę velykiniams sakramentams. Šiomet Grasilda Reinytė-Petkienė ištikus metus palydi šešis suaugusiuosius, norinčius tikėjimo ugdymą tęsti ir įkrikščioninimo programai pasibaigus.

Tikėti padeda didesnis dėmesys artimo meilės darbams gyvenime. Būrelis parapijiečių renka negendantį maistą „vargdienių skryniai“ bažnyčioje ir keliose lietuvių parduotuvėse. Žiemą nuveža maisto į seserų kazimieriečių globojamą vargdienių sandėliuką, vasarą – į Lemonto miestelio stotį liuteronų parapijoje. Nuo šio pavasario kas kelis mėnesius misijos nariai budi ir patarnauja nakvynės namuose. Pačioje misijoje ses. Janina Golubickytė, SSC, kasmet veda kursus Komunijos dalytojams ir ligonių lankytojams, Aldona Zailskaitė – pamokėles skaitovams.

Arkivyskupijos gairėse Paauglių ir jaunimo metams teigiama, kad jaunos žmones labiau pritraukia konkreti tarnystė nei teoriniai svarstymai. Besirengiantys Sutvirtinimui per metus užpildo dvylika tarnysčių lapų, pažymėdami savo pagalbą namuose, mokykloje, bažnyčioje, visuomenėje. Jie mielai ir uoliai patarnauja 1–6 klasių vaikų Biblinėje stovykloje, dvi dienas palydėdami būrelius, padėdami dalyti maistą, tvarkytis, mokydami giesmių, ruošdami baigiamąjį vaidinimą, kurį nuoširdžiai stebi ir vaizdo kameromis įamžina tėvai.

Kuklūs metiniai sriubos pietūs rengiami siekiant sutelkti lėšų Lietuvos „Carito“ valgykloms. Čia patarnavimas be atlygio – dar viena miela tarnystė, kuriai savanorių netrūksta. Misija (parapija) gavėnios penktadieniais rengia žuvies vakarienę, o po didžiųjų švenčių pamaldų – kavutę su sausainiais ar bandelėmis. Jaunų žmonių ir šeimų talka čia nepamainoma.

Šių metų gavėnią pavairino bažnyčioje iškabintas *Maryknoll* vienuolijos misionierių Kryžiaus kelias – nuotraukos iš įvairių kraštų, atspindin-

čios tradicines kelio stotis, pvz., vienoje nuotraukų gvatemalietis tėvas ant nugaros neša savo vaikelio karstą – tai susieja Jėzaus kryžių su šiandienės žmogaus kančios našta. Net JAV pašto kalėdiniam ženklu buvo pavaizduota Šventoji Šeima pakeliui į tremtį Egipte, primenantį milijonus pabėgėlių, migrantų ir tremtinių. Pal. J. Matulaičio misijoje šiemet įsisteigė Imigrantų reikalų komitetas, palaikantis glaudžius ryšius su arkivyskupijos Imigrantų tarnyba.

Svarbi parapijos gyvenimo dalis – ryšys su vietos vyskupija ir su užsienio lietuvių sielovada, kuriai vadovauja prel. Edmundas Putrimas (Toronte). Šį pavasarį rengiama IV JAV lietuvių sielovados konferencija, kurią rengiant talkina ir mūsų misijos narės. Viena ar kelios veiklios parapijietės kasmet studijuoja pasauliečių sielovados programoje, dešimtis dalyvauja metinėje parapijų studijų dienoje su 1200 kitų parapijų bei įstaigų vadovų.

Savo ruožtu pamokslėliuose bei pokalbiuose pabrėžiama, kad tikėjimas labiau reiškia pasitikėjimą, o ne vien privalomą tikėjimo tiesų žinojimą. Šventajame Rašte tikėti lygu praregėti, atverti ausis, miklinti širdį ir kojas, Gerąją Naujieną visu saviimi priimti ir aplinkoje, pradedant šeima, ja dalytis.

Biblinei stovyklai – 10 metų

T. William A. Barry, SJ

Draugai Dieve

Kad priartėtum prie Dievo, stebėk eilines patirtis

Kaip psichologas ir dvasinis vadovas, padėdamas žmonėms užmegzti asmeninį santykį su Dievu, įsitikinau, kad jis nori mūsų draugystės. Šv. Ignacas Dvasinėse pratybose rašė, kad Kūrėjas su kūriniais ir kūrinys su Kūrėju bendrauja tiesiogiai. Galbūt jus tai stebina ir sakysite: „Ką tai reiškia man? Juk aš šiuo metu neatlieku Dvasinių pratybų ir apskritai nedažnai meldžiuosi.“ Vis dėlto manau, kad Dievas nori su jumis susitikti asmeniškai, kaip ir su kiekvienu kitu žmogumi. Trokšdamas šios draugystės, – ji nėra skirta tik ypatingiems žmonėms, – Dievas neišskiria nė vieno. Tai reiškia, kad jis asmeniškai bendrauja su jumis ir nori, kad atsilieptumėte tuo pačiu.

Dievo veikimas nėra praeities įvykis, nes dieviškumas nepavaldus laikui. Kūrimas vyksta nuolatos kaip nepaliaujamas dabarties procesas. Todėl Dievas draugystės trokšta nuolat. Tai reiškia, kad jūs galite bendrauti su Dievu, tačiau turite sutelkti dėmesį norėdami pastebėti ženklus.

Kai girdime sakant „religinė patirtis“, kartais pagalvojame apie ką nors ezoterišką, netgi keistą, arba tai, ką gali patirti tik šventi žmonės. Tačiau jeigu Dievas iš tiesų bendrauja su mumis kiekvieną mūsų egzistencijos akimirka, vadinasi, religinę plotmę gali turėti bet kokia žmogiška patirtis. Ignaciškasis dvasingumas moko Dievą atrasti visur, nes Jis veikia visoje visatoje. Turime to nepamiršti, stengdamiesi būti atidūs ir kiekvienoje daugiaplotmėje patirtyje ban-

dydami atskirti, kas kyla iš Dievo, o kas ne.

Ką turiu mintyse sakydamas, kad žmogiška patirtis turi daug plotmių? Visos mūsų patirtys yra veikiamos mūsų momentinės nuotaikos, mūsų lūkesčių ir auklėjimo, taip pat priklauso ir nuo to, su kuo susiduriame, netgi nuo mūsų virškinimo sistemos veiklos. Kiekvienoje patirtyje esama fiziologinių, psichologinių, sociologinių ir kultūrinių plotmių. Žinoma, ne visada jas pastebime. Tad turime sutelkti dėmesį, kad suvoktume savo nuotaikos poveikį patirčiai, pvz., kad ir stebėdami saulėlydį.

Jei siekiate draugystės su Dievu, turite skirti laiko giliau suvokti, kas jūmyse vyksta per dieną. Poetas jėzuitas Gerardas Manley Hopkinsas rašė: „Pasaulis yra persmelktas Dievo didybės.“ Taigi jūs esate Dievo akivaizdoje ir turite kontempliatyviai žvelgti į pasaulį. Kreipkite dėmesį į tai, su kuo susiduriate savo kasdieniame gyvenime, ir patirsite Dievo artumą.

Dėmesys ir mėgavimasis patirtimi

Būdamas dvasinis vadovas, stengiuosi padėti žmonėms rimtai pažvelgti į jų patirtį, stebėti, kas vyksta, pvz., kai jie mato vandenyną, klauso Evangelijos pasakojimo, stebi ropojantį kūdikį, skaito laikraštį ar žiūri žinių laidą per televizorių. Tai, ką pastebėjo, vėliau raginu aptarti su draugu arba papasakoti savo įžvalgas dvasios vadovui. Kontempliatyvus žvilgsnis, kaip ir ignaciškoji sąžinės peržvalga, yra būdas pastebėti,

kas įvyko per dieną, kad atpažintum Dievo artumą ir tai, kaip jam atsiliepei.

Vienas dvasinio vadovo iššūkių – padėti žmonėms žvelgti į gyvenimą kontempliatyviu žvilgsniu. Nelengva atkreipti dėmesį į ką nors šalia savęs ir iš tikrųjų pamatyti, pajauti, užuosti ir paliesti, pvz., medį (juk tai tik dar vienas ažuolas!...). Nelengva atkreipti dėmesį į Evangelijos tekstą (o, tai gerai žinoma istorija apie sūnų paklydėlių...), kaip ir nelengva atkreipti dėmesį į tai, ką iš tikrųjų tau sako draugas. Mes turime tiek daug išankstinių nuomonių, tiek daug rūpesčių, kad neatkreipiame dėmesio į kitą, ar tai būtų žmogus, ar daiktas, ar įvykis, ar Šventojo Rašto tekstas, ar Dievas. Tik pagalvokite, kas vyksta, kai kas nors jums pasakoja apie savo kelio sąnario operaciją. Tikriausiai pirmas dalykas, apie kurį pagalvojate, yra jūsų paties ar jūsų mamos kelio sąnarys ir nejučia pradodate apie tai kalbėti. Taip kitas žmogus neturi kada įsiterpti ir pasidalyti savo patirtimi. Poeto Billy Collinso humoristinis eilėraštis „Įvadas į poeziją“ atskleidžia, su koku iššūkiu susiduriame, kai norime į ką nors žvelgti kontempliatyviu žvilgsniu.

*Prašau juos paimti eilėraščių
ir laikyti prieš šviesą
kaip skaidrę spalvotą,
ar ausį prie jo lyg prie avilio glausti.
Sakau: įmeskit eilėraštin pelę
ir žiūrėkit, kaip ji mėgins ištrūkti,
arba į eilėraščio kambarį ženkit,
pajuskit jo sienas, šviesos neįjungę.
Slidėmis skriekit
paviršium eilėraščio,
pamokit ranka
jo autoriaus vardui krante.
Bet jie vien mėgina,
virve prie kėdės jį pririšę,
išgauti prisipažinimą.
Ir talžo rimbu jį, tikėdamies
suzinoti, ką jis iš tikrųjų reiškia.*

(Vertė Antanas Gailius)

T. V. Šimkūno nuotr.

Daugelis iš savo patirties norime jėga išgauti jos prasmę, nė neatkreipę dėmesio į tai, kas iš tikrųjų įvyko. Mums reikia kantrybės patiems sau. Kartais sunku patikėti, kad mano patirtis verta dėmesio. Dažnai ji atrodo banali. Galbūt tą patį jaučiate ir jūs. Vis dėlto Dievą mes sutinkame savo kasdienėse patirtyse.

Apie kokias patirtis aš kalbu? Pvz., po darbo dienos ir vakarienės su šeima jūs sėdate prie televizoriaus žiūrėti vakaro žinių. Ekране sumirga automobilio avarijos vaizdai, o vedėjas praneša, kad joje žuvo keturi paaugliai. Jūsų sūnus išvykęs su draugais. „Gal tai Tomas?“ – suklūstate, tačiau čia pat palengvėja išgirdus, kad ši avarija įvyko kitame mieste. Tarkime, jūs atkreipėte dėmesį į šią patirtį ir galbūt suvokėte, kad labai mylite savo sūnų, net jei dažnai pyksitate dėl jo kvailiojimų. „Dieve, kaip man jo trūktų, jei jis būtų žuvęs šioje beprasmiškoje avarijoje.“

Šios paprastos patirties apmąstymas pasiūlo jums temą pokalbiui su Dievu. Kviečia kalbėti būtent apie tai, kaip stipriai jūs mylite savo sūnų ir kaip dėl jo sielotajės. Galbūt per šį eilinį atvejį Dievas jus kviečia pasidalyti savo jausmais sūnui ir įsiklausyti, ką Jis pats jaučia jūsų sūnui ir jums.

Štai pavyzdys iš P. D. Jameso detektyvinės novelės „Gimtoji nuodėmė“. Didžiosios Britanijos policijos (*Scotland Yard*) detektyvė agnostikė Kate Mishkin iš savo kambario žvelgia į Temzę:

Dabar, stovėdama tarp veidrodinio vandens paviršiaus ir subtiliai mėlynos dangaus aukštumos, ji pajuto ypatingą jaudulį, kuris ją buvo aplankęs jau anksčiau ir kuris atrodė labai artimas jos niekada neturėtai religinei patirčiai. Ją užvaldė beveik fiziškai juntamas poreikis melstis, šlovinti, dėkoti nežinant kam, šaukti iš džiaugsmo, gilesnis už tą, kurį patyrė gerai fiziškai jausdamasi ar ką nors pasiekusi, ar netgi būdama apsupta fizinio pasaulio grožio.

Abu pavyzdžiai parodo, kaip atidumas paprastiems gyvenimo įvykiams gali padėti puoselėti draugystę su Dievu. Kate Mishkin apėmė nuostabi savijauta, kartu kilo ir troškimas dėkoti. Religinė jos patirties plotmė – visai netoli. Jeigu Kate būtų rimtai pažvelgusi į savo patirtį, galbūt būtų suvokusi, kad ją palietė Dievas. Pirmajame pavyzdyje religinė patirtis išryškėjo vėliau, kai tėvas apmąstė savo emocijas ir pamėgino pasikalbėti su Dievu apie savo meilę sūnui.

Dievą rasti kasdienybėje

Tik pradėjęs dvasinio vadovo darbą, sutikau ištekelėjusią moterį, kuri verkė iš džiaugsmo ir palengvėjimo, suvokusi, kad apie tai, kaip ji patiria Dievą, gali pasikalbėti su kuo nors, kam tai įdomu. Supratau, kad pats svarbiausias dalykas, kurį kaip dvasinis vadovas, ir galbūt apskritai savo tarnystėje, galiu atlikti, tai išklausti kitą žmogų. Galėjau į kito žmogaus patirtis žvelgti rimtai, kaip į sakralią erdvę, kurioje yra Dievas. Kai žmonės man pasakoja, kaip sutiko Dievą, kambarys, kuriame kalbamės, tampa šventa vieta. Gana dažnai jie ir vėl patiria Dievo artumą, detaliam pasakodami apie tas šventas akimirkas. Tuomet Jo artumą jaučiu ir aš.

Jei nors kartą rimtai atkreipėte dėmesį į savo patirtį ir ja mėgavotės, galite pradėti kelti klausimus, ieškoti šios patirties prasmės. Kas joje yra iš Dievo? Kas ne? Čia pagalbom ateina praktiškos Dvasinių pratybų taisyklės dvasioms atpažinti. Patirtis, kuri jums teikia daugiau gyvenimo, daro jus rūpestingesnį ir labiau mylintį, tikriausiai yra iš Dievo; o ta, kuri jus daro egocentriškesnį, baimingesnį, labiau susirūpinusį savimi, tikriausiai nėra iš Dievo. Dievas visuomet mėgina su mumis užmegzti draugystę, kad panašėtume į jį, kam ir esame sukurti.

America, 2008 m. liepa

Iš anglų k. išvertė

t. Vidmantas Šimkūnas, SJ

Apie terciatą, bakalaureatą ir būsimą pensiją

*Pasakoja
br. Virgilijus Saulius, SJ*

Praėjusiais metais atlikau terciatą, kuris yra paskutinis jėzuito ugdymo etapas. Svajojau apie tolimus kraštus – Filipinus, Australiją ar Meksiką, tačiau teko vykti į Los Andželą, nes pirmiausia ieškojau programos, kuri prasidėtų žiemą, o JAV jėzuitai greičiausiai atsiliepė į mūsų prašymą. Įdomiausia, kad vėliau terciate su tomis šalimis vienaip ar kitaip susidūriau: nedidelėje – tik 6 žmonių – mūsų grupėje buvo jėzuitų iš Filipinų, rekolekcijų vadovas – iš Australijos, o mes net 2 kartus vykome į Meksiką. Terciato programos trukmė gali

būti įvairi, mūsiškė buvo 5 mėnesių. Programoje nemažai laiko skiriama Draugijos dokumentų studijoms bei socialinei praktikai, taip pat vyksta 30 dienų rekolekcijos, kurios ir yra svarbiausias dalykas. Labai džiaugiausi, kad rekolekcijų namuose Portlende buvo labai graži ir originaliai įrengta koplyčia – viena siena vien tik iš stiklo, už jos tekėjo nedidelis upelis, kuriame plaukiodavo antys. Tad visos mano meditacijos vykdavo prie vandens. Be to, beveik visą laiką lijo, ir tai priminė Lietuvą. Laisvomis dienomis buvome nuvykę prie krioklių –

Su terciato grupele
Los Andžele

vanduo mus lydėjo nuolat. Gal dėl to ir meditacijos, pvz., apie Jėzaus krikštą Jordane buvo ypač gyvos, išgyvenau naują, dar nepatirtą šio įvykio aspektą. Nauja per rekolekcijas buvo ir tai, kad vadovas vakarais rodydavo įvairius filmus, susietus su meditacijų temomis. Visai neholivudinius, dažniausiai originalo – danų, švedų ir kt. – kalbomis su subtitrais. Galėjome filmų ir nežiūrėti, bet man ypač prasminga buvo vėl pamatyti, pvz., „Kristaus kančią“. Filmas papildė ir praturtino rekolekcijų meditacijas.

Jėzuitų mokyklos JAV

Per praktiką didžiausia mano svajonė buvo susipažinti su jėzuitų įsteigtomis *Cristo Rey* mokyklomis vargingiesiems, apie kurias žinojau tik teoriškai, ir ji išsipildė. Nors man siūlė rinktis ką nors dar nepatirta ir neišbandyta, tačiau tam būtų reikėję ispanų kalbos, kurios nemoku, tad labai džiaugiausi, kad teko dirbti būtent mokykloje.

Labai įdomu, kad dalis jėzuitų bendruomenės, kurioje gyvenau, dirbo pasiturinčių žmonių rajone veikiančioje mokykloje, o kita dalis – vargšų. Bendruomenėje dėl to kildavo tam tikrų įtampų, nes dirbantys tarp vargingųjų mato vienokią pasaulį, o dirbantys pasiturinčiųjų mokykloje – kitokią, tad ir elgiasi kiek kitaip. Turbūt niekur kitur tokio kontrasto nepamatysi, kaip jėzuitų bendruomenėse, kai dera, rodos, nesuderinami dalykai. Tai patirti buvo labai įdomu.

Nuolat mažčiau, ar tokio tipo mokykla, kaip *Cristo Rey*, galėtų egzistuoti Lietuvoje. Atrodytų, keista, kad jos įsteigtos tokioje klestinčioje šalyje kaip JAV, bet iš tiesų ši šalis kupina didelių kontrastų. Vargingų žmonių yra labai daug, jie įsikūrę atskiruose miestų rajonuose, kuriuose vakarais net į gatvę išeiti pavojinga. Būtent ten gyvenantys vaikai ir lanko *Cristo Rey* mokyklas. Su mokyklos bendruomene aktyviai bendradarbiauja policija, pareigūnai mokykloje

dažnai lankosi vien tam, kad palaikytų ryšius su mokiniais, su jais pabendrautų. Taip drauge siekiama mažinti nusikalstamumą tame rajone. Šios mokyklos ypatingos tuo, kad jėzuitams pavyksta jų auklėtiniams, kurių dauguma yra migrantų vaikai, atverti naują, kitokią gyvenimo perspektyvą. Jie parodo vaikams, kad už jų pasaulio plyti platesnis horizontas.

Visi *Cristo Rey* mokyklas lankantys vaikai vieną dieną privalo dirbti, kad prisidėtų prie mokyklos išlaikymo. Jie dirba įvairiose miesto bendrovėse. Be abejo, labai didelis iššūkis yra rasti vaikams darbą, už kurį dar ir būtų mokama, tačiau tas darbas suteikia galimybę pamatyti kitokią pasaulį, ir vaikai iš tiesų jį vertina. Jie privalo laiku atvykti į darbą, būti tinkamai apsirengę, atlikti paskirtas užduotis. Tai tikrai geras ugdymas. Pvz., dirbdami muziejuje, muzikos įrašų studijoje ar banke, jie pamato, kad gyvenime yra ko siekti. Beveik 90 proc. šių mokyklų auklėtinių stoji į aukštąsias mokyklas ir įstoja! Žinoma, mokykla padeda ir palydi.

Nors mokyklos nėra didelės – apie 300 vaikų – jos turi išsilaikyti pačios, vien rėmėjų lėšomis, tad finansiškai yra sunku. Mokytojų atlyginimai čia mažesni nei kitur, tačiau mokyklose dirba jauni ir labai užsidegę žmonės. Stebėjau daug pamokų ir džiaugiausi, kad jos kokybiškos, įdomios. Pvz., Lietuvoje ir apskritai Europoje mažai kur per biologijos pamokas skrodžiami įvairūs gyvūnai. Šių pamokų tikslas – susipažinti su gyvūnų vidaus organų sandara. Tokią pamoką netgi teko internete transliuoti į Vilnių. Man paliko įspūdį, kad vaikai sugeba atlikti tokias užduotis ir drąsiai jų imasi. Taip jie irgi gali įsitikinti, ar, pvz., norėtų studijuoti mediciną. Šiose mokyklose vaikai iš tiesų visokeriopa užauga.

Pasiturinčiųjų mokykla, kurioje mokėsi apie 1200 vaikų, sužavėjo tuo, kaip tėvai dalyvauja mokyklos gyvenime. Lietuvoje

Prie JAV ir Meksikos sienos

pasiturintys tėvai dažniausiai vien sumoka privačiai mokyklai ir tikisi kuo geresnio „produkto“. Aš stebėjau, kiek daug ten tėvai prisideda prie mokyklos gyvenimo. Jie patys organizuoja labai didelius renginius, pvz., vieną dieną mokykloje vyksta koks nors kultūrinis renginys, į kurį sunkvežimiais vežamos dekoracijos, kitą – didžiausios sporto varžybos. Amerikiečių vaikai apskritai labai daug sportuoja – dažną rytą 6.30 jie jau yra sporto aikštyne. Los Andželas labai didelis, ir mažiausiai valandą reikia važiuoti iki mokyklos! Tad jie keliasi 5 val., kad atvyktų į treniruotę. Ir tokių vaikų aikštynuose šimtai! Pakliūti į gerą mokyklos sporto komandą nelengva. Gal vaikus skatina tai, kad geri sportininkai JAV universitetuose gauna stipendijas. Tačiau dėmesys skiriamas ne vien sportui. Mačiau mokinių miuziklą, pastatytą didelėje scenoje su puikia scenografija. *Cristo Rey* mokyklose vaikai turi mažesnes galimybes į tokius pasirodymus investuoti, bet vis tiek pastato puikių dramos veikalų.

Neatsitverti nuo vargstančiųjų

Nuvykęs prie JAV ir Meksikos sienos, į Nogalesio miestą, kur jėzuitai yra įkūrę maitinimo įstaigą žmonėms, išsiunčiamiems iš JAV, iš tiesų buvau sukrėstas. Tie

žmonės dažniausiai pasilieka prie sienos, nes neturi kur vykti. Jie puoselėja viltį vėl kaip nors nelegaliai pereiti sieną. Teko pabuvoti dykumoje, per kurią, rizikuodami savo gyvybe, jie bando grįžti. Pa-

stangos desperatiškos, nes tų žmonių gyvenimai sulaužyti. Buvo šurpu šiais laikais pamatyti miestą, primenantį Berlyną, padalytą siena, kuria turtingesnė šalis atsitvėrusi nuo mažiau pasiturinčios. Mes gyvenome JAV pusėje ir ėjome padėti maitinti tų žmonių į Meksiką. Buvo graudu klausytis jų istorijų. Pvz., žmogus 20 metų nelegaliai gyveno JAV, staiga jį sučiumpa ir išsiunčia į Meksiką be teisės sugrįžti, o JAV lieka jo namai ir šeima. Meksikoje jis neturi nieko! Nedaroma jokių išlygų, nesvarbu, kiek metų esi gyvenęs JAV.

Vėliau buvome nuvykę į Meksiko miestą, ten dirbome su benamiais, tiesiogine prasme gyvenančiais po tiltais. Tie žmonės būna pardavę viską, kažkokiu būdu pasiekę Meksiką iš dar vargingesnių Pietų Amerikos šalių, bandę pereiti sieną į JAV, buvę deportuoti, dabar gyvena svetimoje šalyje po tiltu ir nežino, ką jiems daryti. Jie nėra vel-tėdžiai ar valkatos, tai žmonės, nebeturintys kur grįžti, nes savo šalyje yra viską praradę, o į svajonių šalį patekti neturi galimybių. Labai graudus vaizdas, daugybė sulaužytų gyvenimų. Jėzuitų Pabėgėlių tarnyba stengiasi tokiems žmonėms padėti, bet poreikis daug kartų pranoksta galimybes. Pvz., San Diege jėzuitai įsteigė didžiulius namus benamiams. Žmonėms, kurie dažniausiai yra

imigrantai, neradę laimės JAV, čia suteikiamos minimalios sąlygos, būtinausia medicinos pagalba, jie maitinami. Tokių žmonių lankosi per tūkstantį! Apskritai Los Andžele daugybė žmonių miega tiesiog gatvėse. Aišku, tą leidžia klimatas, bet kontrastai tarp žmonių gyvenimo sąlygų bado akis. Lietuvoje mes to nematome.

Ypatingi susitikimai ir mintys apie pensiją

Labai stiprių išgyvenimų taip pat patyriau ligoninėje lankydamas mūsų scholastiką Gvidą Vainorių. Laiką, praleistą su juo, išgyvenau kaip didelę dovaną, nes iki tol mes turėjome nedaug progų pabendrauti. Gvidas išties labai tvirtai laikėsi. Buvo labai jaudinanti situacija, kai gydytojas turėjo jam pasakyti, jog daugiau nebėra jokios vilties. Grįžo susigraudinęs, nes Gvidas pats jį ramino, ragino atlikti tai, ką privalo. Iš tiesų Gvidas iki paskutinės minutės liudijo labai stiprų tikėjimą, nors mes, lankytojai, kurių tikrai jam netrūko, turbūt įnešdavome erzelio bei neramumo, kai labiausiai galbūt norėjosi ramybės. Be abejo, Gvidui labai padėjo šalia buvusi jo mama Laima...

Buvo džiugu aplankyti Lemonto misionijoje triūsiantį t. Antaną Saulaitį ir pamatyti, kaip jėzuitai darbuojasi Čikagoje, kartu su lietuviais švęsti Velykas. Jėzuitų namuose Čikagoje ir kažkada labai didelę trauką turėjusiame Jaunimo centre šiuo metu dirba t. Antanas Gražulis. Ten situacija sudėtinga. Anksčiau tame rajone gyveno labai daug lietuvių, vieta klestėjo, pastatytos lietuvių bažnyčios, o dabar ištuštėjo, viso to nebereikia, nes atsikraustė kitos etninės grupės. Viskas tarsi apmiršta. Nebent čia suvažiuotų naujieji emigrantai lietuviai... Bet gal kai kurie dalykai yra neišvengiami.

Terciatas man buvo labai gera proga pamąstyti apie pensiją. Jėzuitai sako, kad šis laikas skirtas tam, kad išvažiuotum iš įprastos vietos, atsitrauktum nuo darbų ir pamatytum, kad jie be tavęs nesugriūva.

Tad aš ir pradėjau svarstyti, ką norėčiau veikti sulaukęs pensinio amžiaus. Koks tuomet turėtų būti mano gyvenimas? Manau, būdamas pensijoje džiaugsmą privalau atrasti kasdienėse smulkmenose, aišku, jeigu leidžia sveikta. Mane žavi t. Aniceto Tamošaičio pavyzdys – vadinasi, būdamas 90 metų gali būti gyvybingas, turėti savo interesų, žinoti, kas tau patinka, ir nebūti prisirišęs prie vietos, nesakyti, kad jeigu mane kur nors perkelsite, bus blogai. Būdamas pensininkas norėčiau gyventi Vilniuje ir lankyti gerus spektaklius. Arba būti arti gerų muziejų. JAV aplankiau visus netoliese buvusius Mokslo muziejus, nes turėjau tokį tikslą – dėstant fiziką daug matytų dalykų tikrai pravers.

Naujos patirtys Kauno gimnazijoje

Po terciato grįžau nebe į Vilniaus gimnaziją, kuriai teko vadovauti daugiau kaip 7 metus, o į Kauną. Labai džiaugiausi, kad komanda, su kuria pradėjau dirbti, bent administracijos žmonės, man buvo seniai pažįstami. Neatėjau į visiškai nežinomą lauką. Tad buvo nesunku integruotis. Tačiau yra ir iššūkių. Kai ką teko keisti, perskirstyti nusistovėjusias kai kurių darbuotojų funkcijas, pvz., vietoje vienos raštinės atsirado dvi. Dar Vilniuje būdamas mačiau, kad kai kurie dalykai galėtų būti organizuoti kitaip, nes turiu patirties. O tarp mokytojų ir mokinių, ypač tų, kurie manęs nepažįsta, tebesklando gandai, kad atėjo labai griežtas direktorius...

Dabar esame sutelkę visas pastangas, kad pagaliau atsirastų sporto salė, nes gimnazija iki šiol jos neturi. Kitas iššūkis buvo Tarptautinio bakalaureato klasės atsiradimas Kaune. Ji įsteigta ne tik dėl to, kad mokiniams vėliau būtų paprasčiau mokytis užsienio aukštosiose mokyklose, bet, pvz., ir dėl to, kad grįžusiems iš užsienio vaikams atsiranda galimybė nebekartoti metų programos. Tas darbas pradėtas prieš dve-

jus metus, dabar jau gavome licenciją, bet lieka iššūkis mokytojams, kurie dalykus turės dėstyti anglų kalba. Taip pat aiškinamės, kaip reikės vykdyti egzaminus.

Daug diskutavome, ar ši sistema apskritai tinka jėzuitų mokykloms, nes pasaulyje tik keletas jėzuitų mokyklų ją turi. Vyko diskusijos, ar, pvz., nenukentės mokinių, dalyvaujančių šitoje programoje, tikėjimas, nes kyla tam tikras iššūkis, kaip pasaulio pažinimo programą suderinti su tikybos programomis. Šiek tiek nuramino dokumentai, gauti iš Jėzaus Draugijos generolo asistento švietimui – Draugijoje dabar kaip tik vyksta šitos programos analizė. O išvykęs į kursus sužinojau, kad pasaulyje ji veikia ir katalikiškose, ir musulmonų mokyklose. Vadinasi, randama, kaip integruoti tikėjimą. Šiaip paralelės su jėzuitų mokyklomis yra labai didelės, pvz., Tarptautinio bakalaureato programoje taip pat privaloma socialinė programa, daug dėmesio skiriama praktiniams bandymams ir užsiėmimams, ką ignaciškoji pedagogika irgi nuolat pabrėžia.

Įdomiausia, kad jėzuitai kažkada sudarė bendrus mokymo nuostatus *Ratio studiorum*, kurie buvo universalūs visame pasaulyje, vė-

liau atskirose šalyse kilo poreikis turėti savo programas, o dabar vėl atsiranda unifikuotų programų poreikis. Taip yra ir dėl globalizacijos, nes žmonės labai migruoja, gyvena įvairiose šalyse, tad būtų mažiau problemų dėl atskiros šalies atestato vertinimo. O geras programos, jeigu jos puikiai parengtos, kaip jėzuitams buvo pavykę anksčiau, nori perimti ir kiti. Kai kurios valstybės puikiai integruoja Tarptautinį bakalaureatą į nacionalinę švietimo sistemą.

Paskutiniu metu Kaune dirbome labai intensyviai, nes kuriame gimnazijos strateginį planą. Dėl to tenka labai daug analizuoti, išsiaiškinti situaciją, nes kuo geriau ją įvertinti, tuo geresnę strategiją sukuri. Keista yra tai – ko Vilniuje nepatyrėme, – kad Kaune kur kas blogesnė demografinė padėtis. Gyventojų skaičius sparčiai mažėja, ir tai ypač jaučiasi mokyklose. Kalbama, kad Kaune kiekviena mokykla kasmet praranda po vieną klasę. Mastai tikrai labai dideli, tai iššūkis ir jėzuitų mokyklai, nes mažėjant mokinių skaičiui konkurencija tarp mokyklų didėja. Tad niekad negali „užmigti“, negali galvoti, kad jau viskas pasiekiama.

Užrašė Jūratė Grabytė

Mokytojų diena
Kauno jėzuitų
gimnazijoje

T. Godehard Brüntrup, SJ

Išmintis – gyvenimo ugdytoja

Atrodytų, kad išmintis išdalyta teisingai. Bet kuriuo atveju, jos stygiumi vargu ar kas skundžiasi. Kas gi prisipažins turįs mažai nuovokos. Vis dėlto išmintis prasideda suvokus, kad žinai mažai. Būtent į svarbiausius gyvenimo klausimus mes atsakome vapaliodami. Štai pavyzdys. Sutinkate pažįstamą, jis pasisako sergąs sunkia liga, galinčia sužlugdyti daugelį jo profesinių ir asmeninių planų. Ką galite jam atsakyti? Tradicinė frazė „Viskas bus gerai!“ atrodo kaip visiškai nevykęs mėginimas pridengti ar ignoruoti žiauria tikrovę. Neiškaktas klausimas skambėtų taip: ar šis pasaulis gerai sutvarkytas, kad jame esama beprasmės kančios? Tuomet nutyla visi lengvabūdiški plepalai. Tad koks galėtų būti išmintingas, gyvenimo patirtimi pagrįstas atsakymas?

Leiskite pamėginti į šį klausimą atsakyti tikra gyvenimo istorija. Garsaus pianisto Viktoro Klempererio tėvas buvo vienas iš žydų mokslininkų, kuriuos Drezdene persekiojo naciai. Jis labai troško parašyti išsamią XVII a. Prancūzijos literatūros istoriją, tačiau naciai jam uždraudė lankytis universitete ir bibliotekoje. Kad jis labai dėl to išgyveno, sužinojome iš jo dienoraščio, publikuoto praėjus keliolikai metų po karo. Ši knyga yra dėmesio vertas vokiečių prozos kūrinys, autoriui pelnęs didesnę pripažinimą nei jo prancūzų literatūros tyrinėjimai. Žinoma, V. Klempererio tėvas tuomet to nežinojo. Savo dienoraščiuose mokslininkas skundžiasi, kad susiklosčius nepalankioms aplinkybėms neturi galimybės parašyti ką nors reikšminga, drauge nepastebėdamas šio savo kūrinio vertės. Lygiai taip pat jis apgailėstauja ir žvelgdamas

į nevirtį keliančią Drezdenu bombardavimų pašvaistę. Tačiau būtent šis liepsnų rujojimo mieste sukeltas chaosas jam suteikia galimybę ištrūkti iš gestapo ir išgyventi.

Į grėsmę žvelgdamas lyg per tunelį, nuovokos netekęs žmogus dažnai nebeįjunta, kad ir katastrofoje gali slypėti galimybė. Mūsų pasaulis – tai atviras procesas, kur kiekvienoje situacijoje dažnai pasiūloma vis naujų ir stebinančių išeičių. Savo tikslų, kurie mus jaudina ir įkvepia, neretai pasiekiamo visai neplanuotu slaptingu keliu. Ar Klempereris galėjo įsivaizduoti, kad savo tikslą pasieks – parašys reikšmingą dienoraštį – šitokiu nenumatytu būdu? Stebėtina, kad tokiomis netikėtomis galimybėmis, lyg ir akiai, vis dėlto dažnai pasinaudojame. Mes nepraeiname pro šalį, nors tuo metu tinkamai neįvertiname, ką darome. Tik vėliau paaiškėja, kad ėjome keliu, vedusiu link giliausių mūsų širdies troškimų. Iš tikrųjų tai nuostabus atradimas.

Kai mūsų protas ir siela tebėra sukaustyti katastrofos siaubo, mumyse drauge glūdi ir tai, ką galime valdyti ir nukreipti link išeities. Dvasiškas žmogus šiame nebyliame šauksme, šiame beveik negirdimame kvietime nujaučia savo Kūrėjo balsą. Tai Jis kiekvienoje situacijoje mums atveria ir pasiūlo ateitį – net ir mirtyje. O mes dažnai to nežinojome ir tuo netikime. Didis poetas jėzuitas Gerardas M. Hopkinsas kartą aprašė Dievą kaip audėją. Žmogus ateina prie audimo staklių ir klausia: „Ką čia audi?“ Dievas atsako: „Tavo gyvenimo audinį.“ Žmogus abejoja: „Bet juk tai visiškai padrikas siūlų raizginys!“ Dievas atsako: „Tu taip regi iš savo pusės, jei pažvelgtum iš mano pusės, pamatytum

gražų raštą.“ Galima numanyti, kad žmogus nieko neatsakė. Šia tylą jis išreiškė savo nežinojimą, ir taip iš tikrųjų gimė jo išmintis – būtent nuojauta, kad Dievas visada „pasiūlo daugiau“ net ir ten, kur žmogiškas planavimas prieina ribą. Kai net visiškoje tamsoje, eidami lyg nakvišos, nepametame savo ke-

lio, kuris kartais gali atrodyti ir neįveikiamas, su mumis kelyje pasirodo Tas, kuris buvo ir su Emauso mokiniais.

Jesuiten 2012/2
Iš vokiečių kalbos išvertė
t. Vidmantas Šimkūnas, SJ

Joseph Jeyaseelan, CMF

Pasirinkimas

Jei indai su vandeniu ir su pienu stovi šalia vienas kito, gublė geria tik pieną, vandens nė neliečia.

Bitės suka ratus tik apie žiedus, turinčius saldaus nektaro. Jos niekada neeikvoja laiko nuvytusioms gėlėms.

Elnias dažniausiai geria tekantį vandenį ir beveik niekada – baloje telkšančio purvino vandens.

Jei gali rinktis, karvė rupšuoja šviežią ganyklos žolę, retai kada – padžiūvusią.

Paukščiai, gyvūnai ir vabzdžiai renkasi, kas geriausia, palikdami, kas jiems netinka.

O kaip elgiamės mes – tu ir aš, – būdami tobuliausias, protingos būtybės?

Tarp meilės ir neapykantos, tarp nuolankumo ir arogancijos, tarp atleidimo ir keršto, tarp atvirumo ir uždaramo, tarp kuklumo ir išdidumo... Ką renkamės mes: tu ir aš?

JIVAN, 2102 gegužė-birželis
Iš anglų kalbos išvertė t. Vidmantas Šimkūnas, SJ

Nuolatinis diakonatas: kas tai?

Aistė Balčiūnaitė,

*Gyvenimo ir tikėjimo instituto darbuotoja,
nuolatinių diakonų ugdymo programos koordinatore*

2012 metais Kauno arkivyskupija pradėjo nuolatinių diakonų ugdymo programą. Daugeliui kyla klausimai: kas tas nuolatinis diakonatas ir kam reikalinga ši nauja tarnystė?

Įdomu tai, kad nuolatinis diakonatas yra sena tarnystė, vėl sugrįžanti į Bažnyčią. Daugelis katalikų pažįstame diakonatą kaip tarpinį šventimų laiptelį link kunigystės. Matome diakonus, šv. Mišių liturgijoje skaitančius Evangeliją, patarnaujančius prie altoriaus. Ir daugeliui diakonas yra „beveik kunigas“, tik dar ne viską galintis atlikti...

Diakonato tarnystė Bažnyčioje egzistavo nuo pat pradžių. Apaštalo Pauliaus laiškuose šalia vyskupų ar bendruomenės vyresniųjų ne kartą minimi diakonai. Nuo VI a. ši tarnystė pradėjo menkti, o X a. tapo tik tarpiniu laipteliu link kunigystės šventimų.

Vatikano II susirinkimas atkūrė diakonatą kaip pastovų šventimų laipsnį – diakonams „rankos uždėdamos ne kunigauti, bet tarnauti“ (Susirinkimo Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen Gentium*, 29). Nuolatinio diakonato išskirtinumas tas, kad diakonas yra Kristaus Tarno ženklas. Kiekvienas tikintysis Krikštu yra pašauktas sekti tarnaujančiu Kristumi. Tačiau esame kūniški ir mums reikia viešo malonės ženklų, sakramento, kuris mums primintų

ir įkvėptų tarnaujančia meile liudyti rūpestį artimu. Galime sakyti, kad Bažnyčios autentiškumui reikalinga aiški ir pastovi artimo meilės veikla kaip atpažįstama jos viešo liudijimo pasauliui dalis. Taigi nuolatinis diakonas tarnauja, kad primintų visai Bažnyčios bendruomenei su Krikštu gautą misiją ir paskatintų tarnystei Bažnyčioje ir pasaulyje. Būdamas Kristaus Tarno ženklas, diakonas yra tarnaujančios bei misijinės bendruomenės puoselėtojas ir kartu gyvas liudytojas. Būdamas pašventintas tarnas, jis įkvepia ir skatina brolius bei seseris tarnauti kitiems skelbiant ir liudijant Evangeliją. Jis tai daro ne kaip esantis šalia, bet kaip vienas iš jų pačių.

Nuolatinio diakonato tarnystė yra plati ir įvairialypė, ypač dėmesinga Dievo tautos poreikiams. Kadangi diakonato esminė užduotis – patarnauti, ši tarnystė turi galimybę skleisti visose sielovados srityse, kuriose reikia pagalbininkų. Diakonato vaidmuo nėra užpildyti sielovados spragas, bet tose srityse pradėti veiklą, atskleisti jose tarnystės galimybę ir įtraukti į tą veiklą kunigus bei pasauliečius.

Tad tarnaujantis nuolatinis diakonas bus ne tik dar vienos papildomos kvalifikuotos darbo rankos sielovadoje, bet paties Kristaus Tarno ženklas, savo veikla liudijantis diakonijos pareigą ir svarbą kiekvieno krikščionio gyvenime.

*T. Stasys Kazėnas, SJ,
nuolatinų diakonų ugdymo
programos dvasios tėvas*

Nuolatinis diakonatas į Bažnyčią grąžintas pirmiausia ne dėl kunigų stygiaus, stengiantis jį kompensuoti. Ši tarnystė turi savo nišą – diakonas, vedęs vyras, toliau dirbantis savo darbe ir tarnaujantis Bažnyčioje, savo gyvenimo būdu skleidžia Evangeliją. Jis gali patarnauti liturgijoje, skelbti Dievo žodį ir sakyti pamokslus, tuokti, krikštyti, laidoti, vesti įvairius ugdymo kursus, seminarus ir t. t. Pas mus pastebimai didėja dvasinio palydėjimo poreikis. Žinome, kad tai puikiai atlieka ir pasauliečiai, tačiau kai kuriuos klausimus aptarti žmonės vis dėlto nori su dvasininkais, ir čia diakonai, turėdami teologinį išsilavinimą, tikrai gali padėti. Gal nuolatinų diakonų atsiradimas Lietuvoje, ypač turint galvoje dabar šiai tarnystei besirengiančius 7 vyrus, paskatins ir kai kuriuos kunigus pakelti savo „darbo kokybę“, nes dauguma jų jau dabar puikiausiai galėtų pamokslauti. Žinoma, čia ne rungtyniavimas, kas geriau tai padarys, bet jeigu žmogus jaučia tokį pašaukimą, turi troškimą ir Bažnyčios praktikoje tokia tarnystė yra, kodėl neatsiliepti? Diakonų, kurie yra šeimos vyrai ir tėvai, savo srities profesionalai, dar turintys ir teologinį išsilavinimą, atsiradimas Lietuvoje tikrai praplės horizontus.

Pasirengimo nuolatiniam diakonatui programa numatyta penkeriems metams:

propedeutinis kursas ir ketveri teologijos studijų bei ugdymo metai. Pirmiesiems ugdymo metams pasibaigus, bus svarstoma, kas iš besirengiančiųjų tęs programą toliau. Net jeigu kuris nors jos ir nebetęstų, jau dabar galima pastebėti teigiamus pokyčius jų šeimų gyvenime, nes programoje skiriamas dėmesys ir šeimai. Numatyta keletas savaitgalio susitikimų, kuriuose dalyvaujama su šeimomis. Žmonoms parengta atskira programa, jos gali pabendrauti, pasidalyti tuo, kas joms galbūt kelia nerimą vyrams renkantis šį kelią. Net jei kai kurių besirengiančiųjų lūkesčiai neišsipildytų, didelis dalykas yra vien tai, kad ruošdamiesi jie auga dvasiškai.

Ne vienoje parapijoje esu dirbęs vikaru, klebonu, bažnyčios rektoriumi ir aiškiai matau, kaip Bažnyčios gyvenimas pasikeitė per 30 metų. Į Bažnyčią ateinantys pasauliečiai yra aktyvesni, labiau išsilavinę, iš tiesų mylintys ir daug dėl jos daryti norintys žmonės. Kunigui lieka svarbiausia misija – švęsti Eucharistiją ir Susitaikinimą. Čia jo niekas nepakeis, bet, pvz., užsienyje, kur kunigai aptarnauja po keletą toli viena nuo kitos esančių parapijų, nemažai tarnysčių iš tiesų gali patikėti diakonams.

Kartais girdisi skeptiškų pastabų apie būsimąjį atlygį už diakonų patarnavimus, kuriuo kunigai neva nenorės dalytis. Tai, žinoma, yra susitarimo reikalas, tačiau iš

Lektoriaus ir akolito skyrimai būsimiems nuolatiniams diakonams Taragonoje, Ispanijoje

savo profesijos gyvenantiems diakonams šis klausimas nėra toks aktualus. Kol kas jis apskritai nekeliamas – rinktis šią tarnystę pirmiausia skatina gilus ir nuoširdus tikėjimas, Dievo ieškojimas ir troškimas daryti jo darbus. Ateina metas, kai žmogus atpažįsta savyje pašaukimą, jis nori tos tarnystės. Ir

jeigu šeima sutinka, kad tai nebus iššūkis ir kliūtis tarpusavio bendrystei, vaikų auklėjimui, o gal kaip tik šeimoje atsiskleis nauja Dievo patirtis – kodėl nepabandžius? Vyskupai, kunigai, krikštyti pasauliečiai – mes visi pirmiausia esame pašaukti garbinti Dievą. O dvasininkai, tarp jų ir diakonai, gauna šventimus, ne tik kad galėtų garbinti, bet kad dar ir patarnautų kitiems. Dievo malones pasiimame ne mes patys. Ir diakonato pats nepasiimsi. Tai, kad priimdamas šventimus vedęs vyras prisiima papildomą įsipareigojimą, yra liudijimas ir ženklas mūsų pasauliui, kuriame žmonės taip vengia įsipareigoti.

Diakonas Kazys Ambrozaitis iš Toronto šventimų dieną su šeima. 2000 m.

Ačiū Dievui, kad ši programa prasidėjo, gal ne tiek svarbu, kurioje vyskupijoje, vis tiek tai yra Bažnyčios atvirumo ženklas, ir džiaugiuosi, galėdamas prie to nors kiek prisidėti.

Ką mums veikti, kad darytume Dievo darbus?

Kovo 9-ąją Šiaulių Didždvario gimnazijos salėje į suvažiavimą rinkosi Lietuvos krikščioniškojo gyvenimo bendruomenė, kurią šiuo metu sudaro 24 grupės (vietos bendruomenės), vienijančios 203 narius Vilniuje, Kaune, Alytuje, Panevėžyje, Šiauliuose, Rokiškyje, Anykščiuose. Suvažiavime dalyvavo 88 nariai.

Po šilto ir svetingo šiauliškių susitikimo susirinkusiuosius pasveikino bendruomenės Bažnyčios asistentas t. Algimantas Gudaitis, SJ.

Konferenciją, skirtą Tikėjimo metams, tema „Ką mums veikti, kad darytume Dievo darbus?“ (Jn 6, 28), vedė t. Vidmantas Šimkūnas, SJ. Apžvelgdamas popiežiaus Benedikto XVI apaštališkąjį laišką *Porta fidei*, jis ragino pamąstyti, kaip mes kiekvienas išgyvename tikėjimą, ko viliamės, ko laukiame, ką ketiname nuveikti. Ar mums tikėjimas yra tas susitikimas su Kristumi, po kurio jau negalime būti tokie kaip anksčiau? Ar tikėjimas yra ta jėga, kuri gali

perkeisti mūsų gyvenimus?

„Tikėjimo vartai veda į bendrą gyvenimą su Dievu. Jų slenkstį galima peržengti, kai skelbiamas Dievo žodis ir perkeičiančiai malonei leidžiama veikti širdyje. Tikėjimas yra dinamiškas. Mes keičiamės. Iššūkis – likti atviram“, – sakė t. Vidmantas, ragindamas pamąstyti, kaip mūsų tikėjimas keitėsi, augo, darėsi brandesnis. Prelegentas priminė, kad tikėjimas – apsisprendimas būti ir gyventi su Viešpačiu – įpareigoja mus būti Priskėlimo džiaugsmo liudytojais.

Mažose grupelėse dalijomės išvalgomis pagal t. Vidmanto pateiktus klausimus: jei šiandien, kaip pirmaisiais amžiais, būtų persekiojami krikščionys ir suimtų mane, kokie kaltinimai man būtų pareikšti? kur ir kaip KG bendruomenė yra Dievo artumo ir vienybės tarp žmonių ženklas man ir aplinkai? ar dabarties žmonių džiaugsmas ir viltis, liūdesys ir sielvartas yra KG bendruomenės džiaugsmas ir viltis, liūdesys ir sielvartas?

Po skanių ir sočių pietų apie tai, kaip vyko LKG bendruomenės gyvenimas nuo praėjusio suvažiavimo, papasakojo pirmininkė Kristina Rankelytė, bendruomenę pristatydamą vaizdžiomis diagramomis pagal lytį, amžių, buvimo joje trukmę, bendruomenės palydėtojus (grupeles palydi 6 tėvai jėzuitai, 5 seserys vienuolės, 10 bendruomenės narių), apaštališkąją tarnystę, bendruomenės ugdymo ir valdymo tarnystes. Taip pat apžvelgti praėjusių metų bendruomenės susitikimai. Džiugi naujiena – 2012 m. Vilniuje ir Šiauliuose po „8 žingsnių“ kelionės į bendruomenę įsitraukė 8 žmonės, dar keliauja 2 grupelės

Bendruomenės taryba ir Bažnyčios asistentas t. A. Gudaitis, SJ

Bendruomenės pirmininkė K. Rankelytė Kaune ir Panevėžyje. Šių metų vasarį Kaune po „8 žingsnių“ programos atsirado nauja „Švč. Jėzaus Širdies“ 10 žmonių grupelė. Naujas žingsnis – nuolatinis įsipareigojimas bendruomenėje: 2012 m. birželio 23 d. atpažinimo ir pasirengimo kelionę link jo pradėjo 18 bendruomenės narių.

Suvažiavime buvome paraginti labiau patirti Dvasinių pratybų naudą; giliau pažinti KG bendruomenės autentiškumą, priimti ją kaip pašaukimą, kaip šeimą; priimti finansinio įsipareigojimo bendruomenei iššūkį; išdrįsti žvelgti plačiau, toliau, kitapus savęs, savo grupelės ribų; nebijoti imtis tarnysčių, kad ir pačių mažiausių; ieškoti būdų ir galimybių, kaip atverti bendruomenę jauniems žmonėms.

Finansinę ataskaitą pateikė išdininkė Sigutė Martinkevičiūtė. Balsuota dėl LKG bendruomenės regiono koordinatoriaus rinkimų tvarkos ir dėl bendros finansinės atsakomybės. T. A. Gudaitis priminė pal.

Jono Pauliaus II apsilankymą Šiauliuose ir papasakojo, kaip jėzuitų namų kieme atsirado paminklas tam įvykiui atminti.

Suvažiavimas baigtas Eucharistijos šventimu Šv. Ignaco Lojolos bažnyčioje. Visus pradžiugino t. Aniceto Tamošaičio, SJ, homilija apie Kristų kaip švyturį dabartiniam pasauliui. „Jis stovi prieš mūsų akis, savo asmeniu rodydamas kelią moderniojo pasaulio laivui, kaip išplaukti iš klampynės“, – sakė t. Anicetas. Pasaulis joje įstrigęs, nes žmonės nesuvokia savo misijos, nesupranta, kad kiekvienam Dievo numatyta paskirtis žemėje. „Kadangi modernusis žmogus bėga nuo jį gaivinančios versmės šaltinio, savo vidumi, savo kūryba, savo politika, savo elgsena pasidaro paviršutiniškas, apžližęs, dažnai pilnas kvailumo ir žiaurumo“, – kalbėjo t. Anicetas, vardydamas ir kitas pasaulio laivo užstrigimo klampynėje priežastis: neieškome tylos, kurioje galėtume išgirsti savo širdies, savo sąžinės ir Dievo, kalbančio mūsų viduje, balsą; nesipriešiname pagundoms taip radikaliai, kaip Jėzus. Pabaigoje jis pabrėžė, kad Krikščioniškojo gyvenimo bendruomenės tikslas ir yra nušviesti kelią į klampynę įplaukusiam šiandienos pasaulio laivui. Būtent bendruomenei skirtas Kristaus žodis nuo kalno: „Jūs – pasaulio šviesa.“

Violeta Micevičiūtė

Išmanioji klasė

Šių metų sausį Vilniaus jėzuitų gimnazijoje pradėjo veikti pirmoji ir kol kas vienintelė Baltijos šalyse planšetinių kompiuterių klasė. Prieš kurį laiką Švietimo ministerijoje surengtame dideliame firmos „Samsung“ planšetinių kompiuterių pristatyme dalyvavę tuometinis gimnazijos direktorius br. Virgilijus Saulius, SJ, ir dabartinis direktorius t. Artūras Sederevičius, SJ, sako firmos atstovų daug klausinėję, domėjęsi, kaip kompiuterius būtų galima panaudoti mokymo procese. Būdamas informatikas, br. Virgilijus kvalifikuotai pristatė savo viziją. „Gal firmai pasirodė svarbu, kad tuo domisi gimnazijos direktoriai, o gal tiesiog taip sutapo, kad jie pasirinko būtent mūsų gimnaziją reklaminei klasei įsteigti, – juokauja jis. – Dabar jau nemažai mokyklų planšetinius kompiuterius perkasi, tačiau mes buvome pirmieji, praktiškai įdiegę visą klasės sprendimą, kurį pateikė kompiuterių firma.“

Kaip žinia, planšetinis kompiuteris vartotojui daug kuo primena išmanųjį telefoną. Gimnazijos reklaminėje klasėje – 31 toks kompiuteris, kiekvienas jų turi papildomą klaviatūrą, kad nereikėtų spausdinti naudojantis ekranu. Taip pat įrengtas stacionarus mokytojo kompiuteris bei du interneto ryšio maršrutizatoriai, nes kompiuteriai tarpusavyje susieti belaidžio interneto ryšiu, skirtu tik tai klasei. Labai svarbi yra baterija, arba kompiuterių įkrovimo dėžė, kurioje juos galima ne tik įkrauti, bet ir lengvai transportuoti, perkelti į kitą vietą. Vietoje įprastos mokyklinės lentos klasėje kabo didelis ekranas – interaktyvi lenta.

„Firmos „Samsung“ tikslas buvo ne tik dovanoti pačius kompiuterius, nes daugeliu atvejų mokykloje užtektų ir stacionarių kompiuterių, – ji suteikė ir programinę įrangą, kaip tokioje klasėje pasiruošti pamokai, kaip ją vesti. Kartu tai yra klasės valdymo įrankis, nes mokytojas gali stebėti, kaip pamokoje dalyvauja kiekvienas mokinyš, kaip atlieka užduotis. Mokiniui galima individualiai parodyti, ką reikėtų daryti kitaip. Pvz., pamokoje naudojant interaktyvią lentą, kiekvienas savo planšetiniame kompiuteryje gali matyti jos vaizdą. Taip individualiai įtraukiama į pamoką. Be to, ką vienas mokinyš atliko savo kompiuteryje, galima perkelti į kitus kompiuterius, nebereikia eiti prie lentos, o kitiems stebėti, ką jis daro. Užduotis galima pateikti ir mokinių grupėms“, – planšetinių kompiuterių galimybes vardija šią klasę prižiūrintis fizikos mokytojas ir gimnazijos projektų vadovas Antanas Dzimidavičius.

Gimnazijos stacionarių kompiuterių klasėje dažniausiai vyksta informacinių technologijų pamokos arba kitų dalykų

Mokytojas A. Dzimidavičius

mokytojai naudojami ja informacijai ieškoti, tekstams rinkti rašant kokį nors darbą, o planšetinių kompiuterių klase visų dalykų mokytojai galės naudotis kaip viena iš metodikų pamokai vesti. Tai nereiškia, kad per vieno ar kito dalyko pamoką nuolat būtų dirbama vien tik kompiuteriu, bet, pvz., dalį vadovėlio turinio perkėlus į skaitmeninę laikmeną, kompiuteris tampa interaktyviu elektroniniu vadovėliu. „Pas mus populiarus medžiagos pateikimo būdas – ją aiškinti demonstruojant skaidres. Tačiau mokinių suvokimo greitis nevienodas, dažnai jie nori konspektuoti, tad šiuo atveju labai gerai, kad savo kompiuteriuose mokiniai gali grįžti prie tos medžiagos, kurios nespėjo įsisavinti. Taip pat į planšetinius kompiuterius galima įdėti daug interaktyvios medžiagos, pvz., naudoti interaktyvius žemėlapius istorijos pamokose, atlikti virtualius laboratorinius darbus ir panašiai“, – toliau apie šių kompiuterių privalumus pasakoja Antanas.

Į pasvarstymą, kad pedagogams turėtų būti nemažas iššūkis įsisavinant naujas technologijas ir jų galimybes, juokaudamas sako, kad ir jam pačiam dar reikia daug mokytis. „Kai tiekėjai rengė šią klasę, suteikė dalinius mokymus, bet kaip tikslingai panaudoti šios klasės programos galimy-

bes, kiekvienam mokytojui reikia ieškoti pačiam. Kadangi aš mokau fizikos, ieškau programėlių ir kitų šaltinių, kurie tiktų fizikos pamokoms. Na, o ilgai dirbantys mokytojai yra sukaukę nemažai metodinės medžiagos ir iš esmės keisti pateikimo

metodiką jiems tikrai nemažas iššūkis.“

Anot mokytojo A. Dzimidavičiaus, kompiuterinės technologijos kol kas nepakeis tradicinio mokymosi būdo, bet jį gali papildyti, tad ateityje ketinama siūlyti, kad su medžiaga, apdorojama kompiuteryje, toliau mokiniai galėtų dirbti namie. Jei ilgai toje klasėje dirbantis mokytojas sukurtų virtualią erdvę ir joje dėtų medžiagą, mokiniai prie jos galėtų prieiti bet kada.

Tokios klasės galimybės labai didelės, reikia tik jas įsisavinti, ieškoti idėjų, kurti. Tai iššūkis kiekvienam pedagogui, o mokiniams galėtų suteikti naują motyvaciją mokytis. Antanas sutinka, kad dabar vaikai pernelyg įjunkę į kompiuterius ir tokia klase šio polinkio tikrai nesumažins. „Tačiau jeigu pamokose patrauklios kompiuterinės technologijos naudojamos kryptingai, kaip ugdymo proceso dalis, suteikiamos kaip veiksmingas įrankis, čia aš matau švietėjišką technologijų misiją“, – įsitikinęs jis.

Jūratė Grabytė

Kauniečiai – debatų pasaulio čempionai

Iš Pietų Afrikoje, Durbane, vykusio Pasaulio individualių debatų ir oratorinio meno čempionato (*WIDPSC*) Kauno jėzuitų gimnazijos moksleivė Eleonora Lekavičiūtė grįžo su Įtakingamųjų kalbų čempionės laurais, o kitas gimnazijos atstovas Povilas Rutkauskas (abu rengė mokytoja Alina Gutauskienė) užėmė trečiąją prizinę vietą Popietinių kalbų kategorijoje. Kauniečiai varžėsi su tais, kam anglų kalba gimtoji.

Kasmet nuo 1988 m. rengiamas Pasaulio debatų čempionatas – tarptautinis debatų ir viešojo kalbėjimo anglų kalba konkursas vyresniesiems vidurinių mokyklų ar gimnazijų mokiniams. Šiomet penkias dienas Durbano mieste vykusiuose turnyruose iš viso dalyvavo 116 moksleivių iš keturiolikos šalių, tarp kurių – Australija, Kanada, Vokietija, JAV, Indija, Jungtinė Karalystė ir kitos.

Šiame renginyje kiekvienas dalyvis konkuruoja keturiose skirtingose kategorijose: individualūs debatai, kalba ekspromtu, įtakingamoji, arba popietinė, kalba ir interpretuojamasis skaitymas. Iššūkių kupina turnyro aplinka suteikia mokiniams galimybę ne tik patobulinti bei patikrinti savo oratorinius gebėjimus, bet ir skatina įvertinti išraiškos meno svarbą. Čia gyvybiškai svarbus gebėjimas perteikti mintis, įgyti kitų pripažinimą ir pagarbą savo idėjai bei nuomonei. Šis renginys skirtas mūsų globalaus pasaulio lyderiams ugdyti – mokiniai turi išmokti bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais iš įvairių mokyklų, šalių ir kultūrų.

Šiais metais konkursą sudarė keturi turai – dviem iš jų dalyviai buvo pasiruošę iš anksto, o dvi užduotis teko atlikti ekspromtu. Moksleiviai galėjo rinktis, kokiomis – rimtomis ar humoristinėmis – temomis kal-

bėti. Didžioji dalis – 90 dalyvių – pasirinko rimtas (t. y. įtakingamąsias) kalbas, kurių trukmė turėjo būti nuo 7 iki 13 minučių. Eleonora savo 11 minučių kalboje siekė atskleisti, kaip falsifikuojama istorija. Ji įpyinė ir asmeninių faktų bei patirties – merginos senelis yra tremtinys, kas ir paskatino ją pristatyti šią skaudžią patirtį pasaulinei auditorijai. Nemažai renginio dalyvių kalbėjo apie globalinį atšilimą ir panašiai, tad kaunietės tema labai išsiskyrė – daugelio šalių atstovams tai buvo visai nauja ir negirdėta. Povilas pasakojo apie „patologinių melagių susitikimą“. Tad jo kalba privalėjo būti šmaikšti. Balandžio 11 d. gimnazijos vykusioje pagerbimo ceremonijoje Pasaulio individualių debatų čempionė Eleonora Lekavičiūtė ir prizininkas Povilas Rutkauskas savo kalbas pasakė bendramoksliams.

Mokytojos Alinos Gutauskienės vadovaujamas Kauno jėzuitų gimnazijos Debatų klubas jau daugelį metų yra stipriausias Lietuvoje, jo nariai kasmet pelno apdovanojimus pasaulio debatų ir oratorinio meno čempionatuose. Anot mokytojos A. Gutauskienės, svarbiausia, kad čia mokiniai tobulėja, geriau pažįsta save ir pasaulį, nuostabiai bendradarbiauja tarpusavyje, dalijasi savo patirtimi su jaunesniaisiais. Didžiausia vertybė – jų patirtis.

Gegužę Londone vyksiančiame Pasaulio oratorinio meno konkurse Povilas atstovaus Lietuvai. Kitąmet Pasaulio individualių debatų ir oratorinio meno čempionatas bus rengiamas Lietuvoje, Druskininkuose.

Prof. Leopoldas Digrys

Koncertai bažnyčioje: koks tikslas?

Daugiau kaip prieš penkis dešimtmečius Vokietijoje gaminant koncertinius vargonus Vilniaus filharmonijai paaiškėjo, kad jie kainuos pigiau, negu buvo planuota. Potsdamo A. Schuke firma pasiūlė už sutauptus pinigus pagaminti mažus (5 balsų) lengvai pervežamus vargonėlius (vadinajamąjį pozityvą), kad galėtume koncertuoti kituose Lietuvos miestuose (ką ir darėme 1961–1962 m.).

1963 m. vasaros pradžioje nusprendėme surengti koncertą Vilniuje ir birželio 16 d. įvyko pirmasis vargonų koncertas Vilniaus arkikatedros (tuometinės Paveikslų galerijos) Šv. Kazimiero koplyčioje. Klausytojai į ją netilpo. Paveikslų galerija buvo vieta, kur žmonės nebijodami galėjo užėiti susikaupti, pamedituoti, klausydamiesi sakralinės muzikos pasimelsti. Tuos, kurie lankė veikiančias bažnyčias, KGB agentai fotografuodavo, nuotraukas siųsdavo į darbovietes, ir ne vienas „prasikaltusysis“ dėl to nukentėdavo, kartais net netekdavo darbo.

Tuometinis Paveikslų galerijos direktorius kreipėsi į šalies valdžią, siūlydamas šiuos koncertus tęsti. Leidimas buvo duotas su sąlyga, kad koncertai vyks sekmadieniais 13 val., mat tuo metu Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčioje būdavo Suma. Partijos ideologai tikėjosi, kad vargonų koncertai išviliuos tikinčiuosius iš pamaldų.

Kadangi koncertuose klausytojų vis daugėjo, netrukus pozityvą perkėlėme į didžiąją navą. Deja, didelei erdvei 5 balsų

instrumentas netiko. Pradėjome svarstyti, kaip joje įrengus didelius vargonus. Iš senųjų vargonų buvo likęs tik barokinis fasadas ir sulamdytų vamzdžių krūva. Kad Maskva leistų nusipirkti dar vienus vargonus, nebuvė kalbos. Pavyko gauti leidimą „restauruoti istorinį instrumentą“. Taip 1969 m. prasidėjo koncertai naujais, puikiais vargonais. Apie 90 procentų atliekamos muzikos buvo sakralinė. Tik kūrinių pavadinimus keisdavome. Vietoje „Ave Marija“ būdavo giedama tiesiog arija, vietoj choralų grojami preliudai. Turbūt pats Aukščiausiasis saugojo mus, kad šie koncertai nebuvo uždrausti...

Atkūrus Nepriklausomybę, jau tapę tradiciniai sekmadieniniai koncertai persikėlė į Šv. Kazimiero bažnyčią. Sovietų okupacijos metais čia veikusiame ateizmo muziejuje senųjų vargonų neliko nė pėdsako. Tad dvylika metų grojome JAV pagamintais, tikrus vargonus imituojančiais kompiuteriniais vargonais. Per didelius vargus pavyko pastatyti naują, tikrą instrumentą, užsienio specialistų nuomone, – vienus geriausių vargonų buvusiam sovietiniame lageryje. Š. m. birželio 6 d. sukanka 10 metų nuo iškilmingo šių vargonų atidarymo. Sakralinės muzikos koncertų tradicija tęsiasi, tik dabar atlikėjų geografija gerokai išsiplėtė (nuo Australijos ir Naujosios Zelandijos iki JAV). Kiekvieną savaitę be pertraukos vykstančių koncertų, į kuriuos klausytojams įėjimas visuomet laisvas, tradicija jau gerai žinoma ne tik Europoje...

Neretai kyla klausimas, kodėl rengiame koncertus bažnyčiose? Koks ryšys tarp bažnyčios ir joje skambančios muzikos?

Apaštalas Jonas Pirmajame laiške mums paliudijo, kad Dievas yra meilė (1 Jn, 40). Neretai sakoma, kad muzika yra Dievo kalba, bandymas išreikšti tai, kas žodžiais neišsakoma. Muzika, sukurta iš meilės, veda prie pirminio jos šaltinio – Dievo. *Pati meno prigimtis yra šventa ir religinė*, – teigė popiežius Pijus XII. Jonas Paulius II 1999 m. balandžio 4 d. „Laiške menininkams“ sakė, kad *autentiškas menas net ir anapus tipiška religinių raiškos formų yra labai artimas tikėjimo pasauliui, toks artimas, kad net didelio Bažnyčios ir kultūros atotrūkio aplinkybėmis lieka savotiškas tiltas į religinę patirtį*.

Jozefhas Ratzingeris savo knygoje „Pakeliui pas Jėzų“ rašė: *Neužmiršiu Miunchene išgyvento Bacho koncerto, kuriame po ankstyvos Karlo Richterio mirties dirigavo Leonardas Bernstainas. Sėdėjau šalia evangelikų vyskupo Hanselmanno. Nuskambėjus paskutiniams Tomo bažnyčios kantoriaus didžiųjų kantatų garsams, mes spontaniškai vienas į kitą pažvelgėme ir lygiai taip pat spontaniškai vienas kitam pasakėme: kas tai girdėjo, žino, kad Tikėjimas yra Tiesa*.

Šioje muzikoje pajunti tokią negirdėtą tikrovės galybę, kad nebe per samprotavimą, bet per sukretimą tampa aišku, jog tai gali kilti ne iš tuštumos, bet tik iš tiesos, glūdinčios kompozitoriaus įkvėpime, galios.

Prisiminkime 1989 m. vasarą. Vingio parko estrada. Molotovo-Ribentropo pakto pasirašymo 50-osios metinės. Kol į mintingą rinkosi žmonės, per garsiakalbius skambėjo A. Brucknerio IX simfonija. Rasti tinkamesnį kūrinį susidariusiai nuotaikai palaikyti buvo neįmanoma. Esu giliai įsitikinęs, kad Brucknerio simfonija tuo metu toje vietoje buvo sakralinė, nepaisant neutralaus pavadinimo. Tokia muzika, kurią išklausęs žmogus nors truputėlį tapo geresnis, šviesesnis, giliau tikintis savo aukštesne paskirtimi, tokia muzika galėtų ir turėtų skambėti bažnyčiose. *Tegu menas padeda atskleisti grožį, kuris kaip Dievo Dvasios atspindys perkeistų materiją, atverdamas žmogaus dvasią amžinybės pojūčiui* (Jonas Paulius II, „Laiškas menininkams“).

Jeigu bažnyčioje vykstančiame koncerte nors vienas žmogus iš dešimties ar iš šimto pajautė, kad **tikrai egzistuoja** aukštesnis Gėris ir Grožis, jeigu jo dvasia nors trumpam išsilaisvino iš kasdienybės rutinos kiauto, jau yra gerai.

Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčios vargonai. T. Vytauto Sadausko, SJ, nuotr.

Š. m. balandžio 10 d. Čikagos Lojolos universiteto Katalikų intelektualinio paveldo centro surengtoje konferencijoje buvo aptarti naujausi 1609–1768 m. Pietų Amerikoje įsteigtų jėzuitų redukcijų muzikos tyrinėjimai. Brazilijoje, Argentinoje, Urugvajuje ir Paragvajuje veikusios redukcijos – tai 5–6 tūkst. gyventojų turintys krikščionybę priėmusių indėnų kaimai. Nors redukcijose jėzuitų (vykdami dirbti misijose, jie lavindavosi įvairiose srityse nuo architektūros, muzikos iki žemės ūkio bei kitų amatų) dirbdavo tik po keletą, misijų tinklas buvo įspūdingas. Didžioji misijų dalis nuo 1660 m. priklausė Ispanijos karalystei. Jų centras buvo dabartinė Paragvajaus sostinė Asunsjonas.

Pirmieji originalią muziką europiečių atrastame žemynе kurti pradėjo pranciškonai Meksikoje apie 1526 m. Manoma, kad vien tik Meksikos sostinėje ir Durango mieste išliko apie 8–10 tūkst. muzikos kūrinių. Konferencijos dalyviai galėjo įsigyti kompaktinę plokštelę su kelis šimtus metų neskambėjusiais instrumentiniais, vokaliniais ir choriniais kūriniais. Paskutiniaisiais dešimtmečiais jie buvo pradėti atkurti iš rankraščių, kuriuos kečua, gvaranių ir kitų genčių indėnai išsaugojo dar 250 metų po to, kai jėzuitai misionieriai iš žemyno buvo išvaryti. Po paskaitų universiteto *Madonna della Strada* koplyčioje įvyko šių kūrinių koncertas.

„Muzika pasaldina maldas“, – rašė anų laikų jėzuitai misionieriai. Jiems nebuvo lengva indėnus patraukti savo pusėn, tad muzika tapo raktu į čiabuvių, kurie buvo labai muzikalūs, širdis. Vietos dialektu sukurti vokaliniai kūriniai jiems pasakojo Išganyimo istoriją, atskleidė tikėjimo tiesas, aiškino religinių švenčių prasmę, pvz., per Mišias, kurios vykdavo lotyniškai, prieš Komuniją giedota arija gvaranių kalba. Garsiausi misijose dirbę kompozitoriai jėzuitai buvo Antonis Seppas ir Martinas Schmidtas. Anuomet pagrindinė kūrinio partitūra priklausydavo kompozitoriui, dėl to jų išliko nedaug. Dabar mokslininkai susiduria su nemažu iššūkiu jas atkurdami iš išlikusių atskirų balsų ar instrumentų partijų, kurias perrašydavo dažniausiai natų nemokantys skaityti ir užrašyti indėnai.

Būdami nagingi, pagal jėzuitų atsisiųstus pavyzdžius indėnai patys gamindavo klasikinius instrumentus, jais mokėsi groti ir pasiekdavo neįtikėtinų rezultatų. Niekada nematę ir negirdėję būrė net orkestrus. Muzikuodami naudodavo ir savo tradicinius instrumentus, panašius į fleitas, bei barškučius iš moliūgų, kurie vaizduojami net misijų bažnyčių puošyboje. Redukcijose sukurtos kantatos, simfonijos, operos pasiekdavo ir Europą, bet vėliau ši kūryba buvo pamiršta. Konferencijos pranešėjai kvietė palyginti to meto Europoje ir misijose kurtą muziką.

Misionieriai siųsdavo laiškus su metų darbo ataskaita savo provincijai Europoje, susirašinėdavo su giminėmis įvairiose šalyse. Misijų aprašy-

Bažnyčios interjeras
Šv. Rapolo redukcijoje Bolivijoje

mai anais laikais buvo spausdinami ir plačiai skaitomi, kartais sudarydami romantišką įspūdį apie indėnų gyvenimą. Nors ir skaityti kaip nuotykių literatūra, šie aprašymai išliko kaip svarbus anų laikų evangelizacijos ir katekizacijos dokumentas. Pasak pranešėjų, labai svarbu rinkti indėnų iš kartos į kartą perduodamus pasakojimus, kurie padėtų suprasti, kaip europiečių atnešta krikščionybė įsikūnijo Lotynų Amerikoje. Brazilijoje žinomiausia išlikusi misija yra *Sao Miguel das Missoes*, Bolivijoje – *Concepción*, Argentinoje – *Santo Ignacio*.

Konferencijos pranešimus, vaizdus, muzikinius įrašus ir nuorodas galima rasti svetainėje www.luc.edu/ccih.

T. Antanas Saulaitis, SJ

Balandžio 11–15 d. Vilniaus jėzuitų gimnazijos stovyklavietėje Guopste įvyko Rytų ir Vidurio Europos asistencijų jėzuitų, atsakingų už pašaukimų ugdymą Jėzaus Draugijoje, susitikimas. Kas dvejus metus rengiamą susitikimą šiemet organizavo Lietuvos jėzuitai.

Susirinko jėzuitai iš Lietuvos, Lenkijos, Vokietijos, Austrijos, Kroatijos, Vengrijos ir Rumunijos. Pagrindinė susitikimo užduotis: pasidalyti patirtimi dirbant, anot dalyvių, sunkoką ir dažnai

akivaizdžių rezultatų neduodantį darbą bei palaikyti vienas kitą. Vieną dieną sulaukėme svečių: psichologė Danutė Gailienė pasakojo apie žmogaus brandos etapus, apie sielovados darbą su jaunais žmonėmis liudijo Tiberiados bendruomenės broliai ir seserys, o istorikas Liudas Jovaiša atskleidė didingą jėzuitų indėlį į Vilniaus miesto bei visos Lietuvos kultūrą ir mokslą.

Kitą dieną svečiai pasakojo apie savo nuveiktus darbus ir atskleidė ateities planus: nuo specialaus pamaldumo skatinimo, atskirų grupelių būrimo, veiklos organizavimo iki modernių technologijų ir specifinių virtualių aplinkų, pvz., „Facebook“, naudojimo padedant jauniems žmonėms rasti savo pašaukimą. Geriausi pavyzdžiai čia buvo patys ugdytojai – ne vienas, radęs laisvą minutėlę, palaikė virtualius ryšius su jaunais žmonėmis, galbūt kitame pasaulio krašte tuo metu prisijungusiais prie interneto.

Buvo išsakyta daug gerų, naudingų, įkvepiančių minčių, o dažniausiai besikartojanti buvo ta, kad pašaukimų ugdytojas yra kiekvienas jėzuitas. Tad, gyvendamas autentišką jėzuito gyvenimą ir nuoširdžiai dirbdamas savo darbą, jis gali padėti jauniems žmonėms atpažinti savo pašaukimą, tiksliau, išmokyti priimti gerus sprendimus, o jei tokia būtų Dievo valia – prisidėti prie draugų Viešpatyje.

T. Mindaugas Malinauskas, SJ

Padėka už paramą

Job, Linet ir Elize su mama

Jane mokykloje

Praėjusiame žurnalo „Laiškai bičiuliams“ numeryje prašėme jūsų paramos vienai neturtingai penkių asmenų šeimai, gyvenančiai Nairobi lūšnyne Kenijoje. Šeima stokojo būtiniausių namų apyvokos daiktų: drabužių, avalynės, mokyklinių prekių ir svarbiausia – maisto. Negalėdami susimokėti už mokslą ir maistą, vaikai dažnai eidavo į mokyklą nevalgę, tuo tarpu mama kaip išmanydama stengėsi uždirbti pinigų pardavinėdama daržoves ir vaisius, deja, uždarbis kartais siekdavo tik kelis litus per dieną. Todėl kreipėsi pagalbos į šalia esančią parapiją. Kiek galėdami, parapijiečiai stengėsi jiems padėti, bet patys būdami neturtingi tik retkarčiais paremdavo maistu ar pinigais už mokslą.

Lankydamasis parapijoje susipažinau su šia šeima, kartu su jėzuitais nutarėme padrašinti sunkumų ištiktą šeimą bei padėti finansiškai ir drauge dvasiškai. Kreipėmės pagalbos į bendradarbius bei geros valios žmones ir jų dėka gavome lėšų už mokslą, maistui ir drabužiams. Dabar vaikai gali lankyti mokyklą ateinančius dvejus metus, negalvodami, kaip reikės susimokėti už mokslą. Taip pat parūpinome būtiniausių namų apyvokos daiktų. Tikimės, kad tai suteiks jėgų toliau džiaugtis gyvenimu ir palengvins jų kasdienybę. Labai smagu stebėti, kad galime padėti kitiems, nors ir mažuose, bet labai svarbiuose dalykuose. Vaikai tikrai dega noru mokytis ir siekia tapti gydytojais ar mokytojais. Taip pat suteikėme galimybę mamai įgyti siuvėjos specialybę, padengėme siuvimo kursų išlaidas, kad ateityje dirbdama galėtų išlaikyti savo šeimą. Galvojame nupirkti ir siuvimo mašiną.

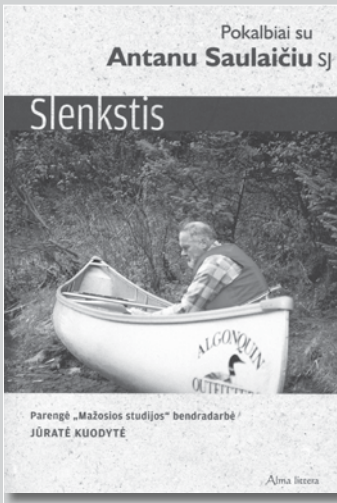
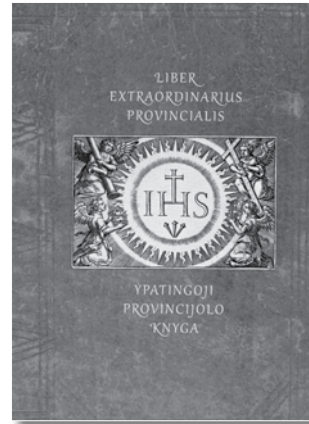
Taigi vieniems poreikiams reikia Dievo įsikišimo, kitiems – mūsų pagalbos. Tik veikdami kartu galime atsilipti į pagalbos šauksmą ir pakeisti pasaulį. Todėl, naudodamasis proga, norėčiau jus supažindinti su šia šeima ir padėkoti už jūsų suteiktą paramą ir dosnumą. Tai mama Janin ir keturi jos vaikai: Jane, Job, Elize ir Linet, kurie maldoje dėkoja jums už gerumą. Telaimina mus Dievas!

*Eugenijus Markovas, SJ
Kenija, Nairobi*

YPATINGOJI PROVINCIOLO KNYGA

Tai Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje, Senojo Vilniaus universiteto fonde, saugomas istorijos šaltinis. Ši knyga, kurioje užfiksuoti filosofijos ir teologijos egzaminus laikusių bei terciatą atlikusių Lietuvos jėzuitų provincijos narių įvertinimai bei charakteristikos, – išsamus XVII a. pirmosios pusės liudijimas apie Lietuvos jėzuitų studijas ir vienuolinį ugdymą.

Besidomintys Jėzaus Draugijos istorija šiame didelės apimties dokumente, kurį parengė ir išleido Vilniaus universiteto leidykla, ras vertingos medžiagos Vilniaus universitete kitados studijavusių, profesoriavusių ir rektoriavusių garsių Lietuvos jėzuitų (šv. Andriejaus Bobolos, Andriejaus Rudaminos, Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus, Alberto Vijųko-Kojalavičiaus, Konstantino Sirvydo ir kt.) biografijoms.

Kas aš esu? Mokytoja, tėvas, kasininkė, lietuvis, kunigas, politikas, gydytoja, pensininkė... O gal pirmiausia žmogus?

Laikau save krikščioniu, bet ką reiškia juo būti kiekvieną dieną?

Ar prostitutė turi teisę lankytis bažnyčioje?

O kunigas, kuris paliko savo tarnystę ir tapo bankininku?

Ar moralu negydyti, o tik slaugyti?

Kodėl ne visos „žvaigždės“ spindi ir kaip gyventi nesibaiminant dėl rytojaus?

Tai klausimai, kuriuos kasdien keliamo sau ir kitiems, o atsakymų į juos drauge ieškoti kviečia t. Antanas Saulaitis, SJ, knygoje „SLENKSTIS“, kurią parengė Jūratė Kuodytė, o išleido leidykla „Alma littera“.

Penktadienio popietė. Tėvas iš Utenos skambina sūnui į Kauną.

– Sūneli, pasakysiu štai ką: pavargau nuo tavo mamos per 40 bendro gyvenimo metų, daugiau nebegaliu. Viskas! Pirmadienį einu paduoti pareiškimo skirtis. Būk geras, pranešk apie tai sesei.

Po pusvalandžio – dukters skambutis:

– Tėti, kokias čia nesąmones šneki??! NIEKO NEDARYK!!! Rytoj iš Klaipėdos važiuoju pas jus, pakeliui paimsiu brolių, visi susėsime ir rasime sprendimą!

Vyriškis ramiai padeda ragelį ir sako žmonai:

– Na va, per Velykas vaikai tikrai parvažiuos. O ką sakysime per Kalėdas?..

Šnekučiuojasi itin modernūs kunigai.

– Mes atsisakėme kai kurių tradicinių nuostatų, – sako vienas, – ir bažnyčioje padėjome pelenines. Dabar tie, kurie nori, per Mišias gali rūkyti.

– Mūsų bažnyčios prieangyje per Mišias veikia bufetas. Kas melddamasis praalksta, gali užkąsti ir atsigerti, – didžiuojasi kitas.

– Mes darome kitaip, – dalijasi patirti- mi trečiasis. – Per Kalėdas, Tris Karalius, Velykas, Atvelykį, Šeštines, Sekmines, Devintines, Švč. Jėzaus Širdies iškilmę ir Žolinę pakabiname skelbimą: „Dėl religinių švenčių bažnyčia uždaryta.“

Pradėdamas Velykų laiko sekmadienio Mišias, kunigas kreipiasi į parapijiečius:

– Broliai ir seserys, dabar kartu švėskime Jėzų Kristų, mirusį ir prisikėlusį.

– Mirusį?! O kodėl man niekas nepranešė, kad jis serga! – pasigirsta pasipiktinęs balsas bažnyčios gale.

Numirė vyras. Per laidotuves kunigas giria velionį:

– Buvo geras vyras, doras krikščionis, pavyzdingas tėvas.

Našlė, pasilenkusi prie sūnaus, tyliai klausia:

– Ar jis nieko nesupainiojo – čia tikrai tavo tėvą laidojame?

Kunigui per Mišias sakant pamokslą, vienas žmogus staiga pakyla ir išeina iš bažnyčios. Mišioms pasibaigus nemaloniai nustebintas kunigas ano parapijiečio žmonos teiraujasi, kas atsitiko. Moteriškė bando vyrą teisinti:

– Neįsižeiskite, klebone, nemanykite, kad mano vyras prieš jus protestuoja. Tikrai ne. Jis tiesiog... vaikšto per miegus...

Kaimo klebonui per keletą minučių pavyko Saliamoną atversti į katalikybę ir pakrikštyti:

– Nuo šiol vadinsiesi nebe Saliamonu, o Antanu! Be viso kito, dabar per gavėnią turėsi laikytis pasninko ir penktadieniais nevalgyti mėsos.

Kaip nustebo parapijiečiai, po kelių dienų kaimo užėjo pamatę Saliamoną Antaną, penktadienį dorojant didžiausią kepsnį. Atsivedę į smuklę kleboną rodo, kaip naujasis krikščionis priesakų nesilaiko.

– Juk sakiau, kad per gavėnią mėsos nevalia valgyti! – barasi klebonas.

– O kur jūs matote mėsą? – atker- ta Saliamonas Antanas. – Aš padariau lygiai kaip jūs man praeitą savaitę: tris kartus pašlaksčiau kepsnį švęstu vandeni ir pasakiau: iki šiol buvai jautis, o nuo dabar, žinok, esi žuvis!

KAUNO ŠV. PRANCIŠKAUS KSAVERO BAŽNYČIA LAUKIA RĖMĖJŲ

XVIII a. vėlyvojo baroko Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčios išorinių ir vidinių fasadų paskutinis remontas atliktas prieš 20 metų, jėzuitams atgavus bažnyčią. Kadangi lėšų remontui stigo, naudotos pigesnės, ne itin kokybiškos medžiagos. Dėl to bei dėl didelio oro užterštumo ir drėgmės nuo šalia tekančios upės per šį laiką sutrūkinėjo bažnyčios fasado tinkas, nusilupo dažai. Ekspertai konstatavo, kad ypač prasta bokštų būklė, būtinas ir išorės fasadų, ir bokštų vidaus remontas. Taip pat būtina remontuoti ir bažnyčios vidų, ypač nukentėjo vakarinė siena.

Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincija pateikė prašymą Kultūros paveldo departamentui iš dalies finansuoti fasadų remonto darbus. Ieškome ir kitų rėmėjų, galinčių prisidėti prie neatidėliotino bažnyčios remonto. Jais galite tapti kiekvienas!

Dėkojame už jūsų dosnumą.

*Kauno šv. Pranciškaus Ksavero (jėzuitų) rektoratas
Rotušės a. 8, LT-44280 Kaunas
Juridinio asmens kodas 190675653
A. s. LT95 7044 0600 0754 8577
AB SEB banko kodas 70440*

Lietuvos ir Latvijos jėzuitų provincija
Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius
Tel. (8-5) 212 17 15, faks. (8-5) 212 18 76
Įm. k. 191893936
SEB Vilniaus bankas, kodas 70440,
a. s. LT34 7044 0600 0112 3231

Laiškai bičiuliams 2013 1 (23)

Išeina du kartus per metus
Leidžia VšĮ Jėzuitų ekonomo tarnyba

Didžioji g. 34, LT-01128 Vilnius

Redaktorė
Jūratė Grabytė

Dailininkė
Jūratė Tamošiūnaitė-Karašauskienė

Stilistė
Eglė Gudavičienė

ISSN 1648-4304

9 771648 430009